KAJ MENIJO ŠOŠTANJČANI!

Cesta po prvi ali drugi varianti? Rezultati naše ankete so znani. Zdaj se morajo odločiti merodajni.

Razčlenili smo odgovore 470 anketiranih.

KAJ SO ODGOVORILI?

O tem podrobno pišemo na 2. in 3. strani!

ŠALEŠKI RUDAR

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OBČINE VELENJE

7. december 1967 — LETO III. Št. 21 (61) — Cena 30 par (30 S-din) — Poštnina plačana v gotovini.

O nalogah sindikalnih organizacij govorita Teodor Jelen, predsednik in Franc Mažgon, tajnik občinskega sindikalnega sveta.

SINDIKAT BO VELJAL TOLIKO, KOLIKOR BO VPLIVAL NA DRUŽBENA DOGAJANJA

Na zadnjem občnem zboru občinskega sindikalnega sveta so ocenili uspehe in slabosti v dosedanjem delu. Začrtali pa so tudi pot in sprejeli naloge za naprej. Te brez dvoma niso lahke, saj je primarna naloga sindikata, da aktivizira delovne ljudi velenjske občine pri izvajanju gospodarske in družbene reforme.

Kakšne so te naloge in v kolikšni meri jih bodo lahko sindikalne organizacije izpolnile? Ali je vpliv sindikatov na gospodarska in družbena dogajanja dovolj učinkovit? Bodo morda nekatere pomanjkljivosti odpravili in se pri delu poslužili spremenjenih oblik in metod dela?

Na ta in še na nekatera druga vprašanja smo hoteli dobiti odgovor. Prisili smo TEODORJA JELENA, dipl. pravnika, predsednika občinskega sindikalnega sveta in FRANCA MAŽGONA, tajnika pri istem svetu, da spregovrita o nalogah in delu sindikatov po občnem zboru.

TEODOR JELEN: Pred občinskim sindikalnim svetom in sploh pred vsemi sindikalnimi podružnicami so nove zahtevne in težke naloge. V mislih imam težave v katere je zašlo lokalno gospodarstvo. Menim, da je sindikat, poleg

Teodor Jelen

samoupravnih organov, tista progresivna sila, ki je dolžna opozarjati in kazati na napake in jih tudi pomagati odstranjevati. Vendar smatram, da je pri tem delu potrebna skupna akcija vseh družbenopolitičnih organizacij.

FRANC MAŽGON: Občni zbor je sprožil temeljite razprave o vsebinski in organizacijsko tehniški obliki sindikatov v občini. Res, da razprave ne načenjajo vprašanja o neki novi vlogi sindikata, oziroma o reorganizaciji. Pri tem gre predvsem za vprašanje ustvarjalnega potenciala delovnih ljudi, za krepitev njihovega položaja pri odločanju o pogojih dela, o delitvi presežnega dela na vseh nivojih družbe in za konstituiranje proizvajalca kot aktivnega družbenega dejavnika v delovni organizaciji in družbi.

Nove možnosti za delo sindikatov so v spremenjenem položaju delovnih organizacij, ki je nastal po sprejetih ukrepih. Ravno zaradi tega bi se moral stopnjevati pomen in potrebnost dela izvršnega odbora sindikalne podružnice in drugih sindikalnih organov v občini. Na občnem zboru smo odkrito ugotovili, da se sindikati v velenjski občini še niso povsem prilagodili novim razmeram.

TEODOR JELEN: Položaj premogovništva, vprašanje socialnega zavarovanja, otroškega varstva, šolstva, neurejene razmere v elektrogospodarstvu — so naloge, katerih se bomo morali v sindikatih resno lotiti. Nisem pa povedal še vseh perečih problemov, vendar se mi zdi, da so našteti najbolj nujni.

FRANC MAŽGON: Naslednja pomanjkljivost pri našem delu je neučinkovita akcijska povezanost sindikatov. Vsak sindikalni organ bi moral imeti svoj delovni program. Vsi skupaj bi na ta način lažje aktivno posegli v gospodarska in negospodarska dogajanja.

TEODOR JELEN: Sindikalne podružnice še vedno ne kažejo pravega interesa do skupnih akcij, zato bomo morali poglobiti njih delo. Naj povem primer. V pretekli mandatni dobi smo se na občinskih plenumih vedno borili zavoljo sklepčnosti. Verjetno so bili posamezni člani plenuma nezainteresirani in niso izvrševali dolžnosti in nalog tistih, ki so jih izvolili.

Franc Mažgon

FRANC MAŽGON: Sindikalna podružnica mora postati v delovni organizaciji resnična osnovna celica sindikalnega dela. Ukvarjati se mora z delom samoupravnih organov in politično oceniti njihovo delo. Seveda pa mora imeti ta kreativen odnos do vseh vprašanj, ki se pojavljajo v delovni organizaciji. Šele polno angažiranje pri reševanju problemov in hkrati prevzemanje odgovornosti za skupno sprejeta stališča, ustvarja možnosti učinkovitega funkcioniranja sindikata.

Da bi okrepili aktivnost sindikalnih podružnic, bomo morali precizirati in uveljaviti položaj sindikata v delovni organizaciji. Predvsem bomo morali doseči večjo odgovornost članov izvršnega odbora sindikalne podružnice do članstva. Izboljšati bomo morali disciplino. Progresivni interes članstva mora biti za izvršni odbor osnovno in brezpogojno vodilo akcij.

Rad bi tudi povedal, da so zmotna nekatera stališča, ko trdijo, da sindikat nima pravice razpravljati o zaščiti delavcev, oceni gospodarjenja itd. torej o bistvenih področjih dela. Takšne tendence in želje, da bi v sindikatih razpravljali o nevtralnih nalogah ali na splošno o določenih problemih, so nevzdržne in za progresivno delavsko organizacijo nesprejemljive.

PROSLAVE OB 50-LETNICI OKTOBRSKE REVOLUCIJE

SLAVNOSTNA ZBORA KOMUNISTOV

V naši občini je bilo že več proslav v spomin na slavne dogodke pred 50 leti v Sovjetski zvezi. Vse prireditve pa se še niso končale.

Komunisti iz Velenja in Šoštanja so se zbrali pred nedavnim na svečanih zborih. Poleg krajšega kulturnega programa, je na slavnostnem zboru v Velenju govoril Peter Krapež. V Šoštanju pa so hkrati praznovali tudi dan republike. Tu je imel priložnostni govor sekretar osnovne organizacije ZK Šoštanj Franc Tesovnik.

Komunistom, ki že več desetletij delajo v Zvezi komunistov, so na zborih podelili spominska darila. Ta darila so v Velenju dobili **Dana in Vlado Valenčak** ter **Jože Tekavec**, v Šoštanju **Lojze Ribič, Franc Nagode, Lazo Zrnič, Ivan Gurič in Gregor Rupnik.**

Hotel PAKA VELENJE

- Mednarodni barski program
- Strip-teas Strip-teas
- Vsak dan razen ponedeljka

Dušan Petrović-Šane v Velenju

Predsednik centralnega sveta zveze sindikatov Jugoslavije Dušan Petrović-Šane je v soboto, 25. novembra, v Velenju obiskal tovarno gospodinjske opreme in rudnik lignita. Spremljali so ga Ivo Janžekovič predsednik republiškega sveta sindikatov Slovenije, Jože Globačnik, predsednik odbora za industrijo in rudarstvo pri tem svetu in še nekateri drugi sindikalni funkcionarji iz centralnega sveta.

V Velenju sta goste pričakala Teodor Jelen, predsednik občinskega sindikalnega sveta in Franc Mažgon, tajnik istega sveta.

Najprej so obiskali tovarno gospodinjske opreme »Gorenje«, kjer jih je direktor podjetja Ivan Atelšek seznanil z razvojem tovarne, ki bo leta 1972 dosegla 40 milijard bruto dohodka. Ogledali so si tudi tovarniške obrate in se dalj časa zadržali v novi tovarni pralnih strojev.

Predsednik jugoslovanskih sindikatov se je predvsem zanimal za notranje odnose in kako se je podjetje vključilo v reformna prizadevanja.

Zatem so obiskali še velenjski rudnik, kjer so se v direkciji pogovarjali s predstavniki samoupravnih organov, sindikatov in vodstva. Direktor rudnika Ludvik Mali, dipl. inženir, je vodilnim sindikalnim delavcem razložil položaj v premogovniku.

Po ogledu Velenja so odpotovali še v Slovenj Gradec, kjer so si ogledali mednarodno likovno razstavo.

Na fotografiji: Direktor Ivan Atelšek, predsednik CK ZKJ Dušan Petrović-Šane, Gregor Svajger, Marjan Rožič in Ivan Sirše.

S SEJE OBČINSKE SKUPŠČINE - S SEJE OBČINSKE SKUPŠČINE

Več kot šest ur so odborniki na zadnji seji občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti Skupščine občine Velenje, ki je bila 27. novembra dopoldan, obravnavali nekaj trenutno najbolj aktualnih problemov naše občinske skupščine.

Združena sta zdravstvena domova velenjske in mozirske občine

Po obravnavi poročila o izvršitvi sklepov zadnje seje, so odborniki občinske skupščine najprej obravnavali predlog za izdajo soglasja k sklepom delovnih skupnosti zdravstvenega doma Antona Zupana Mozirje in zdrastvenega doma Velenje o spojitvi teh dveh zdravstvenih domov v enoten zdravstveni zavod z imenom **Savinjsko — Šaleški zdravstveni dom s sedežem v Velenju.** Ta predlog sta delovni skupnosti zdravstvenih domov sprejeli z veliko večino na referendumu ki je bil 16. novembra, v obeh zavodih. Za spojitev teh dveh zdravstvenih domov sta se njihovi delovni skupnosti odločili zaradi tega, ker lahko po dodločbah novega zakona o organizaciji zdravstvene službe v SR Sloveniji, zdravstveni dom deluje le za tako območje, ki tvori geografsko in urbanistično zaokroženost, ima medsebojne prometne zveze, podobno patologijo prebivalstva in vsaj 40.000 prebivalcev. Ti pogoji so pri tej združitvi v celoti izpolnjeni in bo nov zdravstveni dom sposoben svoje naloge uspešno in racionalno opravljati.

Tako kot občinska skupščina Mozirje, so se tudi odborniki občinske skupščine Velenje strinjali s tako spojitvijo sedanjih zdrastvenih domov v enoten zdravstveni zavod, ki bo začel poslovati 1. januarja prihodnjega leta. **Poudarili so, da bo potrebno nekatere oblike zdravstvenega varstva še izboljšati, kar velja zlasti za zobozdravstveno službo v Šoštanju. Prebivalci šoštanjskega območja niso zadovoljni s stanjem v zobni ambulanti, ker je zobozdravstvene storitve večino letošnjega leta opravljal samo en zobozdravstveni delavec. Na to pomanjkljivost je nedavno opozoril že krajevni odbor SZDL v Šoštanju in je vodstvo zdravstvenega doma po izjavi direktorja že začelo ukrepati, da bi se stanje v začetku prihodnjega leta izboljšalo.**

TEŽAVE PRI ODKUPU GOVEJE ŽIVINE

Zaradi vse bol jpogostih kritik kmetov o težavah pri odkupu živine, so odborniki občinske skupščine to problematiko obravnavali tudi na svoji zadnji seji. Že večkrat se je namreč zgodilo, da kmetje na dogonskih mestih niso mogli prodati vse živine, ki so jo ponudili odkupovalcem. Najtežje prodajajo krave nedopitane vole, deloma pa tudi nedopitano mlado živino. Kmetje niso zadovoljni z odkupnimi cenami, dočim ostajajo cene mesa nespremenjene.

Predstavnik kmetijske zadruge Šoštanj inž. Jože Rojnik je odbornikom pojasnil, da se je ta kmetijska zadruga že doslej močno prizadevala, da bi se stanje na tem področju izboljšalo, vendar se zaradi številnih objektivnih ovir še ni moglo doseči kakšnih vidnih

(Dalje na 2. strani)

Odlikovani delavci Vegrada

Splošno gradbeno podjetje »Vegrad« Velenje praznuje letos 10-obletnico svojega obstoja. To renomirano gradbeno podjetje se je razvilo iz majhnega komunalnega remontnega podjetja. Zdaj pa je v podjetju zaposlenih že 700 delavcev.

Delovni kolektiv je pomembni jubilej svečano proslavil. Najzaslužnejši pa so prejeli odlikovanja, s katerimi jih je odlikoval predsednik republike Josip Broz Tito. Odlikovancem je na majhni slovesnosti v torek, 28. novembra, podelil odlikovanja predsednik občinske skupščine Peter Krapež, dipl. inženir (na fotografiji). Z redom dela s srebrnim vencem so bili odlikovani: Karl Božnik, Karl Kos, Tine Ojsteršek, Franc Savinek in Vili Stiplovšek. Medaljo dela pa so prejeli: Janez Basle, Jože Berlinger, Marija Čekon — Pernat, Jože Gorjanc, Stefan Mardjetko, Alojz Mrzel, Franc Ojsteršek, Franc Orličnik, Ivan Ročnik, Peter Rodič, Leopold Skotnik, Franc Tašič in Avgust Vajde.

O RAZVOJU VELENJSKEGA VEGRADA BERITE NA ČETRTI STRANI.

Zapis s seje občinske skupščine

(Nadaljevanje s 1. strani)

rezultatov. Letošnje leto je ponudba živine zaradi slabega pridelka krme izredno velika, dočim izvoz živine na zapadna tržišča zaradi visokih zaščitnih ukrepov njihovih držav postopno upada. Tudi potrošnja mesa je na splošno v naši državi še zelo nizka, tako da je ponudba živine stalno večja kot pa je popvraševanje po njej. Te probleme bo morala reševati celotna naša družbena skupnost, da ne bo prišlo na področju živinorejske proizvodnje do zastoja ali celo nazadovanja. Odborniki občinske skupščine so se s temi ugotovitvami strinjali, vendar so menili, da bi se z ustanavljanjem prodajaln za cenejše vrste mesa, dala povečati prodaja takih vrst mesa, kar bi vsaj delno zmanjšalo težave pri odkupu najslabših vrst živine.

POTREBNA JE VEČJA DISCIPLINA PRI PLAČEVANJU PRISPEVKOV IN DAVKOV OBČANOV

Na seji so odbornike seznanili z letošnjimi odmerami prispevkov in davkov občanov. Višina vseh prispevkov in davkov občanov, ki je bila letos odmerjena, je 104,307.100 starih dinarjev, ali za 23 odstotkov več kot lani. Od tega pa je kar 49,288.100 starih dinarjev prispevka za kmečko zdravstveno zavarovanje. Do povečanja obremenitve občanov, v primerjavi z letom 1966, je prišlo zaradi tega, ker se je v letu 1967 stopnja zveznega prispevka od kmetijstva povečala od 3 na 6 dstotkov. Na novo je bil uveden vodni prispevek v višini 1 odstotka katastrskega dohodka, ki je dohodek republiškega vodnega sklada. Na podlagi novih republiških predpisov ni mogoče več oproščati plačevanje prispevkov kmetovalcev v hribovskih predelih. Letos je nižji tudi katastrski dohodek, ki ni obdavčen. Bila pa je tudi bolj dosledna odmera prispevka od poseke lesa.

V bodoče bo potrebno več storiti za pravičnejšo odmero prispevkov od obrti in drugih gospodarskih dejavnosti. Davčna politika na tem področju mora biti taka, da se bo tudi z njo pospeševal razvoj te gospodarske panoge, zlasti pa še razvoj uslužnostnih dejavnosti, vendar si je potrebno prizadevati, da ne bo prišlo na račun utaje prometa, izigravanja predpisov in podobnih dejanj, do neupravičenega bogatenja in do dohodkov, ki ne temelje na osebnem delu.

Tudi proti šušmarstvu bo treba ukrepati s primerno politiko pri odmeri prispevkov od dohodka, ki ga šušmarji pri svojem delu ustvarjajo.

Na seji so ugotovili, da koncem letošnjega leta 97 kmetovalcev in 15 obrtnikov še ni plačalo svojih prispevkov in davkov za leto 1966 deloma pa še za prejšnja leta. Ti zaostankarji dolgujejo skupno 8,400.000 dinarjev. Večina izmed njih je takšnih, ki so svoje obveznosti sposobni v celoti pravočasno poravnati in je zaradi tega občinska skupščina sklenila, da je potrebno pri njih vse dolžne zaostanke dosledno in pravočasno izterjati po veljavnih predpisih.

Razprava o tej problematiki na seji občinske skupščine je bila zelo koristna, ker bodo načelna stališča občinske skupščine pripomogla k čimboljši sestavi predpisov za prispevke in davke občanov v letošnjem letu.

USTANOVILI SO ZAVOD »DOM KULTURE V VELENJU«

Skupno z upravnim odborom prosvetnega društva Svoboda Velenje je občinska skupščina sprejela odločbo o ustanovitvi zavoda »Dom kulture Velenje«. Zavodu bodo predali v uporabo kulturni dom in kinodvorano v Velenju, organiziral pa bo razne kulturne prireditve. Po potrebi pa bo zavod prevzel opravljanje takih dejavnosti tudi v drugih krajih občine.

REBALANS OBCINSKEGA PRORAČUNA ZA LETO 1967

Dohodki občinskega proračuna v letu 1967 bodo nekoliko večji kot so bili planirani v začetku leta.

Proračunski dohodki so bili preseženi na prispevku iz osebnega dohodka od gospodarstva, na prispevku od osebnega dohodka od prebivalstva, na davku od stavb in na sodnih taksah. Skupni presežek dohodkov znaša nekaj več kot 51 milijonov starih dinarjev. Po sklepu občinske skupščine se bo večina proračunskega presežka in to 44,600.000 dinarjev nakazalo cestnemu skladu za plačilo obveznosti za modernizacijo ceste III. reda Šoštanj–Gorenje, ostanek pa bo porabljen za zdravstveno zaščito, za dopolnilno šolanje dijakov Rudarskega šolskega centra, ki niso dokončali osnove šole, za dotacijo družbenim organizacijam in občinskemu rezervnemu skladu.

Omeniti je potrebno, da bodo kljub rebalansu občinskega proračuna za leto 1967 skupni izdatki proračuna in izobraževalne skupnosti za okoli 77 milijonov starih dinarjev manjši ši kot so bili lansko leto.

NOV DELOVNI ČAS OBČINSKE UPRAVE

Na predlog delovne skupnosti občinske uprave in sveta za splošne in notranje zadeve je občinska skupščina sprejela odlok o spremenjenem delovnem času delavcev v občinskih upravnih organih. **Po tem odloku bodo delavci v občinski upravi delali vsak delovni dan z izjemo sobote od 6. do 14. ure v sredah pa do 17. ure z enournim opoldanskim odmorom od 12. do 13. ure.** Z novim delovnim časom hočejo zagotoviti čimvečjo intenzivnost dela v občinski upravi ter najmanjša izguba časa in stroškov občanov pri urejevanju raznih zadev pri občinskih upravnih organih, saj bodo uradne ure za stranke vsak ponedeljek, sredo in petek ves čas, ko upravni organi delajo, dočim bodo nekatere službe tako kot doslej tudi v bodoče poslovale s strankami vsak delovni dan. S predlogom novega delovnega časa so bile seznanjene vse delovne in druge organizacije v občini ter krajevne skupnosti s prošnjo, da sporoče svoja stališča oziroma pomisleke in drugačne predloge.

Bistvenih pripomb na delovni čas ni poslal nihče, tako da pri uveljavljanju odloka o novem delovnem času ne bo bistvenih težav. Po vsej verjetnosti pa bo potrebno v prihodnje vskladiti delovni čas vseh tistih organov in organizacij, ki opravljajo javno službo.

Odborniki občinske skupščine so na seji sprejeli tudi prečiščeno besedilo odloka o ustanovitvi regionalnega zdravstvenega centra v Celju, skupno z ostalimi občinami – soustanoviteljicami imenovali svet tega centra, ponovno imenovali občinskega javnega pravobranilca in njegovega namestnika, imenovali novega občinskega urbanističnega ter gradbenega inšpektorja ter nekoliko spremenili sestavo dveh svetov občinske skupščine.

Hotel PAKA
VELENJE

- Mednarodni barski program
- Strip-teas Strip-teas
- Vsak dan razen ponedeljka

- Če bi se torej odločili
- za varianto na podlagi
- rezultatov naše ankete, bi
- se prav gotovo bolj
- približali javnemu mnenju,
- če bi se odločili za gradnjo
- ceste po prvi varianti, t.j.
- mimo Šoštanja.

KAJ SO ODGOVORILI ŠOŠTANJČANI?

SE NE MOREJO ODLOČITI

Še vedno ni odločeno kod bodo zgradili zadnji del ceste, ki veže Šoštanj z Velenjem. Obstajata namreč dve varianti. Po prvi naj bi zgradili cesto od Pesja dalje ob levem bregu Pake mimo Šoštanja proti Šmartnem ob Paki. Druga varianta pa predvideva, da bi cesta pred Šoštanjem prečkala Pako in se pri kopališču priključila na cesto Lole Ribarja, tako da bi bila potem cesta speljana skozi mesto.

Obe varianti imata svoje prednosti in pomanjkljivosti. Ena kot druga imata tudi svoje zagovornike.

K temu, za Šoštanjčane pomembnemu problemu, smo hoteli prispevati svoj pozitivni delež: menili smo, da naj kompetentni ne odločajo samo na podlagi mnenja in dokazov ožjega kroga ljudi, marveč naj prisluhnejo tudi mnenju širšega kroga neposredno prizadetih. Zanimalo nas je torej, kaj menijo o tem Šoštanjčani?

Da bi zvedeli njihovo mnenje smo setavili in razposlali krajšo anketo.

Ankete nismo mogli razposlati vsem prebivalcem ožjega območja mesta Šoštanj. Zato smo se poslužili metode, ki se pri raziskovanjih javnega mnenja praviloma vedno uporablja. Iskali smo »vzorec« prebivalcev ožjega dela mesta, to je del tistih ljudi, katerih mnenje nas je zanimalo. Tak vzorec mora predstavljati celoto in mora biti v njem enako število upokojencev kot v celoti, enak mora biti starostni sestav itd.

Zato smo določili, da bomo anketirali Šoštanjčane, ki imajo volilno pravico. Ko smo pripravljali anketo je bilo v Šoštanju 2.212 volilnih upravičencev. Pri takem številu bi zadostoval 20 odstotni vzorec, da bi preko njega dobili verno sliko o celoti.

Toda navadno vsi anketirani na ankete ne odgovorijo in zato bi se lahko zgodilo, da bi bilo anketiranih premajhno število ljudi in bi torej ne mogli trditi, da misli večina Šoštanjčanov enako, kot so povedali anketirani.

Zavoljo tega smo se odločili, da pošljemo anketo 33 odstotkom Šoštanjčanov, da si na ta način zagotovimo dovolj veliko število tistih, ki bi odgovorili.

Anketo je vrnilo 470 anketiranih. Tako torej naš vzorec zajema 21,2 odstotka vseh odraslih Šoštanjčanov (volilnih upravičencev) iz ožjega območja.

Najprej smo se hoteli prepričati, če je vzorec res verna slika celote in smo preverili po kriteriju starostne strukture. Če namreč naš vzorec solidno reprezentira celoto, potem jo mora tudi v pogledu starostne strukture, kar pomeni, da starostna struktura vzorca ne sme pomembno odstopati od strukture celote.

Razlike med celoto in med vzorcem smo testirali s statističnim testom in je preizkus pokazal, da niso pomembne (signifikantne), temveč jih lahko smatramo za slučajne. Zato lahko zagotovo smatramo, ker ni bistvenih razlik pri starostni strukturi med našim vzorcem in med vsemi volilnimi upravičenci, da je naš vzorec reprezentativen. To je bila pomembna ugotovitev pri nadaljnji obdelavi, kajti na tak način smo lahko dobljene rezultate posplošili — ali drugače povedano: če bi z našo anketo anketirali vse volilne upravičence, bi rezultati ne bili pomembno drugačni, kot so rezultati, ki smo jih dobili na vzorcu.

Rezultati ankete so obsežni, saj so natipkani na dvantridesetih straneh formata A 4. Zavoljo takšne obsežnosti jih ne moremo v celoti objaviti. Iz rezultatov ankete smo izbrali le tiste pomembnosti, ki so zanimive in važne za širši krog naših bralcev. Vsem, ki pa se želijo globlje seznaniti z rezultati naše ankete, so jim ti na voljo v uredništvu lista.

Kod naj bo speljana nova cesta?

Zanimalo nas je koliko anketiranih meni, da je bolje speljati novo cesto po prvem predlogu (mimo Šoštanja) in koliko je onih, ki menijo, da cesto zgradijo po drugem predlgu (skozi mesto).

Anketiranje je pokazalo, da je za prvi predlog 45,1 odstotka vseh anketiranih, za drugega pa 42,8 odstotkov. 8,3 odstotka anketiranih je povedalo, da jim je vseeno, 3,8 odstotka pa na vprašanje ni odgovorilo.

Ali različno stari ljudje predlagajo različno?

Ena od delovnih hipotez pri sestavljanju naše ankete je bila, da se morda različno stari ljudje ogrevajo bolj za drugo varianto. Če bi ta hipoteza držala, bi moral pri različnih starostnih skupinah prevladovati izbor prve ali druge variante.

Rezultati kažejo rahlo tendenco, da bi najmlajši anketiranci (v starosti do 24. leta) izbirali pogosteje drugo varianto, da se v srednji starosti (od 25 do 59 let) ogrevajo bolj za prvo varianto, a da nad 60 let stari spet pogosteje izbirajo drugo varianto. Vendar pa je statistično preverjanje teh razlik pokazalo, da razlike niso pomembne. Torej jih moramo smatrati za slučajne in lahko trdimo, da različne starostne skupine ne dajejo prednosti eni ali drugi varianti.

Kaj menita oba spola?

Malenkostno se moški bolj ogrevajo za prvi predlog (48,8 odstotkov), ženske pa za drugega (46,4 odstotka), vendar razlike niso velike.

Kaj menijo različno izobraženi?

Anketa je nudila tudi možnost spoznati kakšna je struktura anketiranih po poklicih. To možnost smo si zagotovili zategadelj, da bi lahko preverili, ali imajo ljudje različnih poklicev in torej različno izobraženi ljudje, različno mnenje o tem, kod naj bo zgrajena nova cesta.

Za prvo varianto so se predvsem odločili: kmetje, gospodinje, kvalificirani delavci, visokokvalificirani delavci, obrtniki ter uslužbenci z nižjo in srednjo strokovno izobrazbo.

Za drugo varianto so se odločili: nekvalificirani in polkvalificirani delavci, uslužbenci z višjo in visoko strokovno izobrazbo ter upokojenci. Študentje, dijaki in vajenci so izbirali obe varianti enako pogosto. — Rezultati so torej precej protislovni.

Ali obstajajo razlike med tistimi, ki imajo otroke in med onimi, ki jih nimajo?

Predpostavljali smo, da morda tisti, ki imajo otroke, izbirajo različne variante od onih, ki otrok nimajo. Delovna hipoteza se je namreč opirala na možnost, da bi predstavljala otrokova pot v šolo večjo izpostavljenost prometnim nezgodam, če bi se promet odvijal skozi mesto.

Dobljeni rezultati bi skoraj nakazovali tendenco, da so tisti anketirani, ki imajo več otrok, pogosteje izbrali prvo varianto, medtem ko oni, ki otrok nimajo ali imajo samo enega, pogosteje drugo varianto. Razlike smo statistično preverili in je statistični test pokazal, da so te razlike slučajne.

Ali stopnja udeležbe v prometu odloča o izboru variante?

Možno je, da bi tisti, ki se v večji meri udeležujejo v prometu, pogosteje izbrali drugačno varianto, kot oni, ki se ne udeležujejo v prometu tako pogosto. To možnost smo hoteli preveriti. Za merilo stopnje udeleženosti v prometu nam je služil podatek o številu vrste prevoznih sredstev.

Prvo varianto so pogosteje izbrali lastniki osebnih avtomobilov, motornih koles in koles, medtem ko so oni, ki imajo tovorne avtomobile in kombije ter pešci, izbrali drugo varianto. Ker so bile razlike precejšnje smo jih statistično preverili s pomočjo chi-kvadrat testa in dobili rezultat, ki pomeni, da razlike niso slučajno nastale.

Kaže, da se v večji meri navdušujejo za prvo varianto tisti udeleženci v prometu, ki so na cesti najbolj izpostavljeni nevarnosti prometne nesreče, ker so njihova prevozna sredstva lažja in nekatera tudi hitrejša ter jih pač uporabljajo takorekoč vsakodnevno.

Skorajda bi lahko rekli, da se tisti Šoštanjčani, ki se vsakodnevno udeležujejo prometa znotraj mesta kot vozniki osebnih avtombilov, motornih in navadnih koles, boje močnega prometnega toka, če bi bila cesta speljana po drugi varianti.

Drugo kategorijo v glavnem zastopajo pešci. Zato se vsiljuje možna razlaga, da se ti bolj ogrevajo za gradnjo po drugi varianti, ker so oni pač opazovalci prometa, ne pa aktivni udeleženci. Opazovalec prometa pa bi vsekakor imel lepšo pašo za oči, če bi bil v mestu večji promet.

Kaj so izjavili anketirani?

V anketi smo predvideli prostor za odgovor na odprto vprašanje: »Če imate še kakšne svoje pripombe v zvezi z gradnjo nove ceste, jih napišite v okvir.«

Naredili smo vsebinsko analizo teh pripomb. Vsega skupaj so anketirani izrazili 241 izjav (misli) in pride ena izjava na približno dva anketirana.

Najbolj splošen zaključek, ki bi ga lahko dali na podlagi rezultatov ko ocenjujemo stopnjo udeležbe v »diskusiji« o problemu gradnje nove ceste, je, da so imeli aktivni odnos do problema tisti, ki so izbrali prvo ali drugo varianto in sta obe skupini tudi po »produktivnosti« približno enaki. Od drugih dveh (tisti, ki niso odgovorili in tisti, ki jim je vseeno) pa so pokazali oni, ki so odgovorili, da jim je vseeno, še vedno verjetno bolj aktivni odnos kot pa tisti, ki niti odgovorili niso. To se pokaže tudi pri »produktivnosti« pri razpravljanju o problemih v zvezi z gradnjo nove ceste.

Izjave smo analizirali pod tole predpostavko: anketirani je izbral eno ali drugo varianto in zdaj daje svoje pripombe. Prenekateri bo skušal svoj izbor utemeljiti ali podpreti z določenimi argumenti, trditvami ali s tem, da bo povedal svoja pozitivna stališča do izbrane variante oziroma negativna stališča do variante, ki je ni izbral. Zato smo izjave razdelili na take s katerimi anketirani utemeljujejo in argumentirajo svoj izbor in na take, v katerih izražajo svoje stališče, želje, napotke itd.

(Dalje na naslednji strani)

(Nadaljevanje s prejšnje str.)

Tako dobljeni rezultati so pokazali, da tisti, ki so izbrali prvo varianto, nekoliko pogosteje dajejo izjave v katerih svoj izbor utemeljujejo in argumentirajo (55 odstotkov). Tisti, ki so izbrali prvo varianto so zato videti bolj zavzeti, saj so v večji meri svoj izbor tudi utemeljili. Vendar pa na podlagi tega spoznanja še ne bi mogli narediti zaključkov. Poprej smo morali še analizirati vsebino njihovih utemeljitev.

Analiza je omogočila precej dober vpogled v mnenje anketiranih o gradnji. Vendar ne mislimo navajati podrobnejših vpogledov. Seznanili vas bomo samo z najbolj zgoščenim prikazom vsebine argumentov in utemeljitev s katerimi so anketirani podprli izbor ene ali druge variante.

Anketirani utemeljujejo svoj izbor prve variante takole: po prvi varianti bo cesta bolj varna (20 izjav), gradnja po prvi varianti bo cenejša (16 izjav), preprečimo preveliko zgostitev prometa v Šoštanju (12 izjav), po prvi varianti bo cesta bolj funkcionalna (7 izjav), po prvi varianti bo manj hrupa in prahu v mestu (6 izjav) in normalno je, da se glavni promet izogne mestu (5 izjav).

Izbor druge variante pa anketirani utemeljujejo: gospodarski in turistični razvoj mesta (10 izjav), druga varianta je cenejša ali vsaj ne dražja od prve (9 izjav), cesta pred vstopom v Šoštanj je bolj varna, v Šoštanju pa se nevarnost ne bi povečala (7 izjav), drugo varianto je možno bolj realizirati (5 izjav), po drugi varianti odpade rušenje stanovanjskih hiš (3 izjave), druga varianta bolj legi avtobusne in železniške postaje (3 izjave), ozkih grl tudi po drugi varianti ni (2 izjavi), tudi pri prvi varianti bi bila ozka grla (2 izjavi), po prvi varianti bi bil potreben dolg obvoz (2 izjavi), za termoelektrarno je bolje graditi po drugi varianti (2 izjavi), po drugi varianti bo cesta trpežnejša (1 izjava) in tudi drugod gredo glavne ceste skozi mesto (1 izjava).

Vidimo, da so eni kot drugi (torej tisti, ki so izbrali prvo varianto in tisti, ki so izbrali drugo varianto) znali utemeljiti svoj izbor s trditvami in predpostavkami, ki so vsaj po presoji tudi dejansko argumenti.

Ocena teže in realnosti teh argumentov presega kompetence avtorja te analize. Tako oceno bodo morali podati strokovnjaki, ki imajo za to potrebno znanje.

Metoda, ki jo je lahko avtor uporabil, je v našem primeru dala le to možnost, da se izjave lahko uredijo v preglednem sistemu, da bi pozneje lahko strokovnjak pretehtal utemeljenost in da se mogoče lahko izvede kakšno indirektno sklepanje.

Zagovorniki prve variante so imeli 55 odstotkov takih izjav, ki jih po vsebini lahko uvrstimo med argumente, medtem ko so imeli zagovorniki druge variante le 46 odstotkov takih izjav. Razlika je 9 odstotkov v korist onih, ki so izbrali prvo varianto, ali izračunano v odstotni vrednosti: zagovorniki prve variante imajo za 19,6 odstotkov več izjav, ki utemeljujejo.

Nadaljnja razčlemba vsebine izjav je pokazala, da je vsebinski spekter argumentov pri skupini, ki je izbrala prvo varianto, mnogo ožji kot pa je pri skupini, ki je izbrala drugo varianto. Skupina, ki je izbrala prvo varianto, je navedla vsega skupaj 6 razlogov s katerimi skuša dokazati, da je bolje graditi cesto po prvi varianti. Skupina, ki je izbrala drugo varianto pa je za razliko od prve skupine navedla kar 12 razlogov.

Pri zagovornikih prve variante temelje torej v povprečju 11 izjav na vsakem argumentu, pri zagovornikih druge variante pa temeljijo na vsakem argumentu le 3,9 izjave.

Iz teh podatkov lahko izluščimo tale posredni zaključek:

● Kadar mora človek izbirati med več alternativami, vedno izbere tisto, ki je v dani situaciji najboljša. Vendar moramo vedeti, da je za pojem »najboljšega« v takih primerih rezultanta dveh vplivov in sicer zunanjega (objektivne prednosti) in notranjega tj. osebnega (subjektivne prednosti, to je prednosti, ki so determinirane po objektu samem npr.: njegove želje, njegovo prepričanje, ki so lahko pravilna ali smotrna, njegov čustveni odnos do objektov, ki so v zvezi z alternativami, med katerimi mora izbirati itd.).

Anketirani so morali izbrati med dvema alternativama, to je: med prvo in drugo varianto. Vsak je izbral tisto varianto, ki je z njegovega vidika najboljša. Vendar, kot že rečeno, je tako prvenstvo variante rezultanta dejanskih, to je objektivnih prednosti, ki jih varianta ima in pa subjektivnih prednosti, ki jih anketirani vidi v varianti.

Ko je anketirani izbral eno ali drugo varianto, je treba ta izbor utemeljiti. Utemeljitev mora imeti čimbolj objektivno, čimbolj realno obeležje. Noben anketirani ne bo dejal, da je »njegova« varianta zato boljša, ker bo on imel po tej varianti bliže domov, ali ker bodo njegovo staro hišo porušili in bo dobil plačano ter je ne bo treba popravljati. Treba je poiskati novo **splošno priznano prednost.**

In take so vse: vsi argumenti, ki jih obe skupini navajata temeljijo na obče priznanih prednostih.

Toda kljub temu obstaja razlika med skupino, ki je izbrala prvo in med skupino, ki je izbrala drugo varianto. Pri prvi skupini navaja povprečno 11 izjav argument in je torej vseh argumentov oziroma prednosti komaj šest, pri drugi skupini pa je posamezen argument naveden povprečno le štirikrat in tako je pri drugi skupini vseh argumentov oziroma prednosti kar dvanajst.

Tak rezultat pa lahko sugerira naslednji zaključek:

Ko je anketirani iskal prednost, s katero bi utemeljil svoj izbor, je »zgrabil« tisto, ki je po svoji moči prevladovala vse drugo — ki je bila zanj tako rekoč »na dlani«.

Pri onih, ki so izbrali prvo varianto se močneje pojavljajo stalno ene in iste prednosti in so jih tako vsi skupaj navedli šest.

Pri tistih, ki so izbrali drugo varianto pa se kot najmočnejše pojavljajo različne prednosti in so jih tako vsi skupaj navedli dvanajst.

Iz tega pa lahko sklepamo, da so bile bolj »na dlani« prednosti, ki so jih navajali pristaši prve variante. Z drugimi besedami povedano: sklepamo lahko, da so bile prednosti prve variante bolj očitne, oziroma so se pristaši druge variante morali bolj truditi in iskati, da so našli posamezne prednosti, pri tem iskanju pa so seveda našli različne prednosti.

Proti takemu tolmačenju dobljenega rezultata je možen ugovor:

— Druga varianta ima več prednosti in zato so jih anketirani tudi našteli širši spekter.

To je res možno. Toda kot rečeno, bomo to oceno prepustili strokovnjakom, ki so za to kompetentni in kvalificirani. Javno mnenje torej (v zvezi z gradnjo nove ceste), ki ga ugotavljamo s to anketo, v veliki meri velja za vse Šoštanjčane ožjega mesta Šoštanj, ali z drugimi besedami: če bi anketirali vse volilne upravičence ožjega mesta Šoštanj, bi dobili slične rezultate, kot smo jih dobili z anketiranjem našega vzorca.

Če pa je v našem primeru važno ugotoviti javno mnenje (ne pa vrednost posameznih utemeljitev), potem moramo rezultate tolmačiti v tem smislu, kot je bil pravkar nakazan. Prednosti, ki jih navajajo anketirani, ki so izbrali prvo varianto, so za ljudi, kot kažejo rezultati vsebinske analize, bolj izrazite — so bolj »na dlani«. Zato so tudi tisti, ki so izbrali prvo varianto vsi pomislili na istih šest prednosti in jih tudi uporabili kot utemeljitev.

Če pa so te prednosti bolj izrazite, če so bolj »na dlani« oziroma, če so ljudem bližje, potem moremo z veliko verjetnosti sklepati, da je stopnja pristajanja nanje bolj možna, kot pa stopnja pristajanja na prednosti, ki jih naštevajo pristaši druge variante.

V prilog tega izvajanja govore že navedeni rezultati, da so pristaši prve variante pogosteje dajali take izjave, s katerimi svoj izbor utemeljujejo in argumentirajo.

To zaključevanje pa potrjuje še en rezultat analize vsebine izjav in sicer ta, da je v kategorijo »odobravanje variante brez utemeljitev« padlo pri prvi skupini (izbrali I. varianto) 19 izjav ali 15,8 % od vseh izjav, v drugi skupini (izbrali II. varianto) je v to kategorijo padlo samo 7 izjav ali 9,6 % od vseh izjav te skupine.

To so izjave kot: to je najboljši predlog, ta predlog bi moral izbrati vsak Šoštanjčan, odločno pristajam na to varianto itd. In takih izjav imajo pristaši prve variante kar za 8,9 % več kot pristaši druge variante (izraženo v procentu je to 129 % več kot pristaši 2. variante).

Vse torej kaže, da je stopnja na prednosti, ki jih navajajo pristaši prve variante, močnejša.

Že na začetku pa smo ugotovili, da sta sicer obe sili številčno izenačeni. Ne moremo torej govoriti o manjšini enih in o večini drugih. Obe varianti imata približno enako število pristašev.

Če bi se ozirali samo na javno mnenje (ne pa tudi na strokovnjake, ki vedo, katera varianta je dejansko boljša), potem bi bilo dobro odločiti tako, da bi bil odpor čim manjši. Ravnali bi se po večini. Če pa večine ni, se moramo ravnati po tisti polovici, ki je bolj trdoživa, ki zaseda svoje pozicije z višjo stopnjo pristajanja.

REZULTATI NAŠE ANKETE GOVORE ZA TO, DA JE TO TISTA POLOVICA, KI JE IZBRALA PRVO VARIANTO.

Za katero varianto se kaže odločiti?

Še enkrat naj povemo, da smo z anketo hoteli ugotoviti javno mnenje Šoštanjčanov o gradnji nove ceste Velenje—Šoštanj.

Ker se razpravlja o obeh različnih variantah, smo izvedli anketo, da bi zvedeli, kaj meni večina prebivalcev ožjega mesta.

● Rezultati ankete so pokazali, da imata obe varianti skupaj enako število pristašev, kajti prva varianta ima le 11 glasov več.

● Nadaljnja poglobljena analiza je pokazala, da so sile za obe varianti tudi po različnih vidikih (npr. spol, starost, izobrazba itd.) precej izenačene.

● Anketa pa je pokazala, da te sile niso izenačene, če primerjamo med seboj ljudi, ki se v različni meri in na različen način udeležujejo prometa. V večji meri so za prvo varianto tisti, ki se vsakodnevno udeležujejo prometa z osebnimi avtomobili, motornimi kolesi in dvokolesi, torej s tistimi vozili, ki so bolj izpostavljena nevarnosti nezgod.

● Dalje smo dobili še zanimive rezultate z analizo vsebine pripomb. Utemeljitve, s katerimi utemeljujejo svoj izbor so pri tistih, ki so izbrali prvo varianto, veliko bolj enotne.

Zato so na podlagi analize po vsej verjetnosti prednosti prve variante veliko bolj otipljive, ker so tisti, ki so izbrali prvo varianto morali pri utemeljitvah navajati ene in iste prednosti.

● Analiza je torej pokazala, da so prednosti, ki jih ima prva varianta, v večji meri ljudem razumljive. Ljudje jih laže osvojijo za prednosti, kajti le tako je možno, da so tisti, ki so izbrali prvo varianto, tako enotni.

Prav tako zagovorniki prve variante v veliko manjši meri navajajo pripombe s katerimi dvomijo nad svojo varianto. Zagovorniki druge variante imajo takih pripomb kar 18,7 odstotkov od vseh svojih pripomb, zagovorniki prve variante pa le 5,8 odstotkov. Najbrž tudi ni samo slučaj, da so se samo pri zagovornikih prve variante pojavile izjave, da bi bili pripravljeni udarniško pomagati pri delu.

Vsi rezultati analize vsebine pripomb nedvomno kažejo na to, da je stopnja zavzetosti za prvo varianto višja, kot pa je stopnja zavzetosti za drugo varianto.

POKOPALIŠČE V PODKRAJU PRED DOGOTOVITVIJO

DRUGO LETO POKOPI ŽE NA NOVEM POKOPALIŠČU

Komunalno obrtni center dogotavlja novo osrednje pokopališče v Podkraju, nedaleč stran od Pesja ● Pokopališče gradijo v dveh fazah in bo skupaj obsegalo 6 hektarov površine.

Zemeljske razmere so zaradi eksploatacije premoga terjale, da so v Šaleški dolini začeli načrtno reševati pokopavanje ljudi. Pokopališče v Šoštanju je ogroženo, ker se bo po letu 1972 pogrezalo. Premajhno je postalo tudi velenjsko pokopališče. Zadnja leta pa umre v Šoštanju in Velenju okoli 140 ljudi na leto.

Že pred leti so se odločili, da bodo uredili večje pokopališče, kjer bi pokopavali umrle iz obeh večjih krajev in iz bližnje okolice. Nevšečnosti so tudi v tem, da zdaj nimajo nikjer mrliških vežic in morajo umrli do pokopa ležati tam, kjer so prebivali. To je nerodno predvsem v stanovanjskih blokih, zlasti v stolpnicah.

Dogovorili so se za kraj, komunalno obrtni center, v sklopu katerega je tudi pogrebna služba, pa je pričel urejati novo pokopališče.

V Podkraju, nedaleč stran od Pesja, bodo že v začetku prihodnjega leta začeli pokopavati ljudi. Uredili so 2,5 hektarja zemljišča. Ker je prostor pod obronki manjšega hribčka so morali pod zemljo skopati odvodne jaške in vložiti cevi. Na ta način so osušili vso zemljišče, kjer bodo grobovi. Vodo, ki bo odtekala izpod tega prostora, bodo speljali skozi klorinator in povsem očiščeno spustili v odvodne jarke. Uredili so tudi stopnišče (etaže) in ograjo. Na spodnji levi strani pa gradijo večji mrliški objekt. V njem bo pet mrliških vežic, poslovilna dvorana (velika bo 63 kv. metrov), zbirališče za svojce, obdukcijska soba in še nekateri pomožni prostori.

Ko bo pokopališče v Podkraju dograjeno, bo na njem 1650 družinskih, 300 enojnih (te bodo po 10 letih prekopali) in 90 otroških grobov ter 140 grobnic. S tem pa smo že povedali da bodo grobovi kategorizirani. Točno bo tudi določena višina in širina nagrobnika. Vsak grob pa bo dobil izdelan betonski okvir, da svojci ne bodo mogli po želji spreminjati dimenzije grobov in kvariti načrtnost in urejenost pokopališča.

Velika pridobitev bodo mrliške vežice. Umrlega bodo takoj prepeljali v mrliško vežico in bo ostal tam do pokopa.

Prihodnje leto ne bodo več pokopavali v Šoštanju in Velenju. Čez deset let pa bodo oboje pokopališč opustili. Na željo svojcev bodo njihove umrle prekopali na osrednje pokopališče v Podkraj.

Kot smo zvedeli na komunalno obrtnem centru bo njihova pogrebna služba uvedla na novem pokopališču nekatere novosti. Med drugimi tudi to, da bodo na željo svojcev urejevali in vzdrževali grobove. O vsem tem pa bo sklepala občinska skupščina in bomo o načinu pokopavanja ter pokopališkem redu pisali kasneje.

Novo lepo pokopališče s sodobno urejeno mrtvašnico je vsekakor pomembna pridobitev za Šaleško dolino.

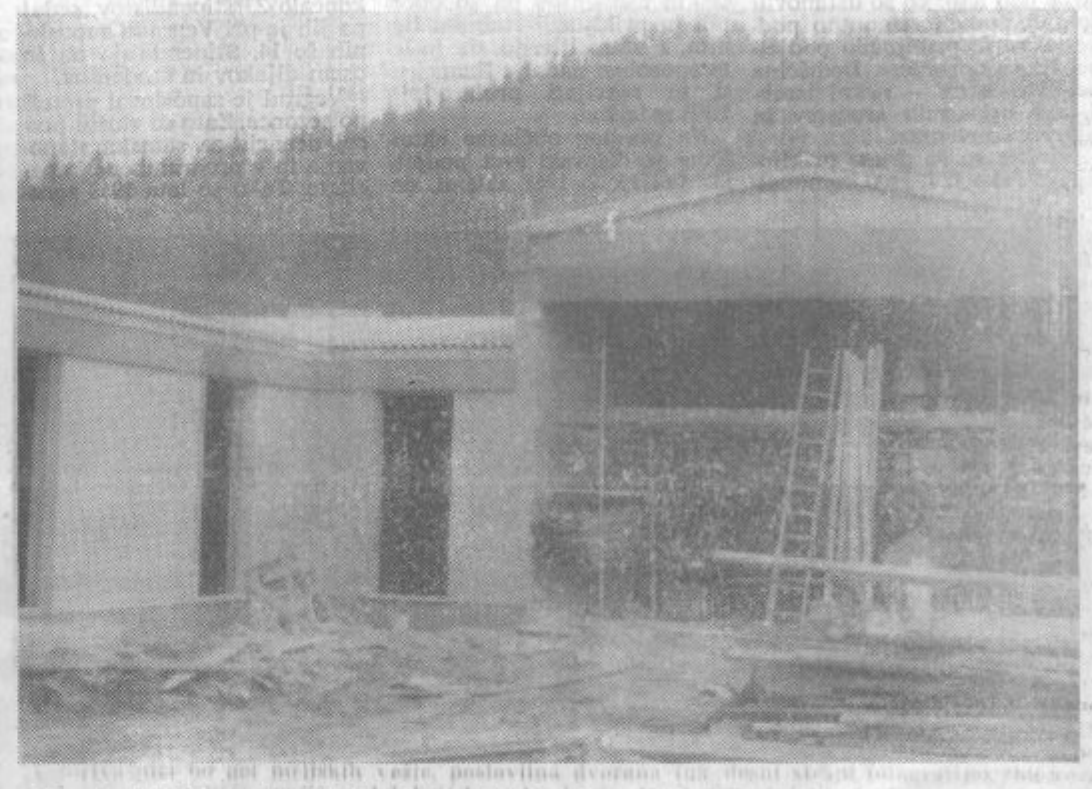

V mrtvašnici bo pet mrliških vežic, poslovilna dvorana (na desni strani fotografije), zbirališče svojcev, obdukcijska soba in še drugi pomožni prostori

RAZSTAVA OB DNEVU REPUBLIKE

Šoštanjsko delavsko prosvetno društvo Svoboda je v počastitev dneva republike priredilo razstavo železne plastike **Aleksandra Kovača** in umetniške fotografije **Dragiše Modrinjaka**, fotoreporterja časnika Večer. Oba razstavljalca sta iz Maribora.

Na razstavi je dvajset plastik kiparja samouka in 60 fotografij kandidata mojstra umetniške fotografije.

Razstavo, ki je v dvorani glasbene šole, si je z zanimanjem ogledalo večje število obiskovalcev.

Za novo leto v ŠR priročni koledar

Podaljšajte veljavnost prometnih dovoljenj

Na podlagi 13. člena pravilnika o registraciji motornih in priklopnih vozil (Uradni list SFRJ, št. 20/67) morajo lastniki motornih vozil pred pretekom leta, za katerega velja prometno dovoljenje, vložiti pri pristojnem organu, ki je vozilo registriral, prošnjo za podaljšanje registracije za naslednjih 12 mesecev.

Vozila, katerih veljavnost prometnega dovoljenja ne bo podaljšana do preteka veljavnosti, se ne bodo smela uporabljati v javnem prometu, niti ne bo Splošna zavarovalnica jamčila za povrnitev eventualno nastale škode.

Upoštevajoč število motornih vozil v naši občini in nemoten potek podaljšanja in zamenjave prometnih dovoljenj, smo napravili razpored podaljšanja registracije, ki bo sporočena po pošti vsakemu lastniku motornega vozila. Prosimo, da občani ta razpored tudi upoštevajo.

Vsa potrebna vplačila (cestno pristojbino, obvezno zavarovanje in upravno takso) boste lahko opravili ob predložitvi vloge za podaljšanje prometnega dovoljenja.

V kolikor ne nameravate vložiti zahtevka za podaljšanje prometnega dovoljenja, morate takoj po preteku veljavnosti, najkasneje pa do 31. 1. 1968, vrniti registrske tablice.

Opozarjamo vas še, da mora biti vozilo tehnično pregledano, v kolikor je potekel rok pregleda pred registracijo, v nasprotnem primeru se podaljšanje prometnega dovoljenja ne bo moglo opraviti.

Še enkrat prosimo, da upoštevate razpored, ker le tako boste omogočili nemoteno delo pri rednem podaljšanju prometnih dovoljenj. V kolikor ste določenega dne službeno zadržani, lahko predloži vlogo za podaljšanje prometnega dovoljenja nekdo od vaših sorodnikov ali znancev.

Načelnik oddelka za upravno-politične zadeve
Martin TOVORNIK, l. r.

DESET LET SPLOŠNEGA GRADBENEGA PODJETJA »VEGRAD« IZ VELENJA

Skokovit razvoj

Vegradova razvojna pot ni bila lahka, bila je razmeroma hitra in strma. Komaj deset let je od tega, ko se je podjetje razvilo iz pet članskega kolektiva, povsem komunalnega značaja, v močno gradbeno podjetje, ki zaposluje 700 ljudi. To pa pomeni, da se je moral delovni kolektiv, tega renomiranega podjetja, močno truditi, da je dosegel močan vzpon.

Podjetje so ustanovili 10. maja 1957 in ga registrirali kot KOMUNALNO IN REMONTNO PODJETJE VELENJE. Po letu dni je imelo podjetje že 32 zaposlenih in je vključevalo naslednje obrate: vodovod in kanalizacijo, gradbeni servis (slikarji, pleskarji, zidarji, pečarji, krovci), proizvodnja gradbenega materiala (eksploatacija kamnolomov, peskolomov in izdelovanje cementnih izdelkov), avtopark in ostale usluge (vzdrževanje cest, čiščenje parkov, ulic, odvoz smeti in fekalij ter gospodinjski servis).

Takšen obseg del je podjetje dobilo zavoljo tega, ker se je rodilo v času največje investicijske izgradnje novega Velenja.

Razgibana je bila dejavnost, zato je podjetje doživelo številne reorganizacije, priključitve, odcepitve in nov obseg poslovnih nalog.

Že isto leto, ko so ustanovili komunalno in remontno podjetje, se je priključilo podjetje »Boksit-promet«. Dediščina je bila borna — nekaj izrabljenih prevoznih sredstev in skromni inventar.

Sledile so še druge priključitve. Tako 1. 1. 1960 komunalno obrtno podjetje Šoštanj.

V tem času se je podjetje že stabiliziralo, razvijalo in širilo svojo dejavnost. Predmet poslovanja je terjal novo registracijo:

● **Komunalna dejavnost;** sem sodi: upravljanje in vzdrževanje javnih vodovodov, cest, parkov, razsvetljave, vzdrževanje snage na celotnem območju občine.

● **Obrtna dejavnost:** kleparstvo, vodovod, zidarstvo-fasadarstvo, slikarstvo-pleskarstvo, elektroinstalacije, kamnoseštvo, teracerstvo, prevozi blaga, pridobivanje kamenja, peska in eksploatacija boksitne rude.

V takšnem podjetju pa je tudi vedno več zaposlenih; ob koncu leta 1959 jih je bilo že 137.

Pospešena izgradnja novega rudarskega mesta je terjala, da se je gradbeni obrat hitreje razvijal od ostalih dejavnosti. V tem času (1957—1960) pa so bila v Velenju štiri gradbena podjetja.

Če so hoteli uspevati so morali prevzemati tudi zahtevnejša gradbena dela. Zgradili so: hleve za kmetijsko posestvo, stanovanjski stolpič, šolo in sušilnico v Dobrni, železniško postajo v Dovžah, šolo v Belih vodah, vodovod Novi jašek, tovarno gumiranega papirja in druga manjša dela. Vse to pa so bila za neizkušeno gradbeno operativo preizkusni kunec. Trdo je bilo delo, polno zapetljajev in burnih časov, vendar uspešno.

Leto 1961 pomeni prelomnico v daljnjem razvoju. Postavili so nalogo, da bodo še naprej intenzivno razvijali gradbeni obrat in dosegli proizvodni plan v skupni vrednosti pol milijarde dinarjev. Perspektivni plan pa je načrtoval do leta 1965 realizacijo v višini milijarde starih dinarjev.

Odšli so z novimi nalogami na pot! Začetni program je bil uresničljiv, saj je bil velenjski rudnik v največjem vzponu. Sami so v sklopu podjetja začeli s samostojnim projektiranjem.

Nove priključitve. V tem prelomnem letu so še priključili gradbeno operativo gradbenega podjetja iz Šoštanja. Obrat za izdelavo elektrofiltrskih elementov pa so odcepili in priključili rudniku lignita, z utemeljitvijo, da je leta sposoben nadalje financirati in razvijati proizvodnjo EFE izdelkov.

Na predlog občinske skupščine je delavski svet podjetja, dne 13. 2. 1961 sklenil, da priključi (razen obrata EFE) gradbeno podjetje »Gradbenik« Šoštanj. Hkrati pa so izločili komunalno dejavnost. Podjetje so preimenovali v **SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE VELENJE**. Razširili pa so tudi poslovni predmet: **osnovno dejavnost** — izvajanje visokih in nizkih gradenj, vseh pripadajočih gradbeno obrtniških del in gradbenih uslug; **pomožna dejavnost:** avtomehanika in avto transport za lastne potrebe in tuje naročnike, pridobivanje gramoza in peska.

Planske naloge so v tem letu realizirali in dosegli 500 milijonov bruto produkta. Število zaposlenih pa se je povečalo na 307.

Podjetje se je širilo in razvijalo. Pravi čas so opazili, da brez strokovnih kadrov ne bo šlo. Zato so sproti z razvojem pridobivali nove strokovne tehnične kadre. S tem so zagotovili nadaljnjo kvalitetno in kvantitetno rast gradbenega podjetja.

Ustvarili so materialne pogoje za načrtno vzgojo in štipendiranje strokovnjakov. Od leta 1962 dalje so podelili 33 štipendij na gradbeni fakulteti, gradbeni srednji tehniški šoli, ekonomski srednji šoli in delovodski šoli. Šolanje je končalo 23 štipendistov, sedaj pa jih je pri Vegradu zaposlenih še 14. Štipendirajo pa še osem dijakov in študentov.

Alojz Mrzel, predsednik delavskega sveta SGP »Vegrad«

Vegrad je zaposloval pretežno sezonce. Zato so vložili precej denarja za samska stanovanja in v prehrambene kapacitete. Tako so leta 1963 zgradili sodobni samski dom z 216 ležišči, naslednje leto pa menzo za 1000 obrokov na dan.

Graditi in nakupovati pa so začeli tudi lastna stanovanja. Sedaj imajo 90 družinskih stanovanj.

Poleg Vegrada so imeli tudi pri velenjskem rudniku velik gradbeni obrat. Tega so 1. 1. 1966 pripojili k Vegradu. Kapacitete Vegrada pa so se s to pripojitvijo povečale na preko 4 milijarde. S prenosom dela težke mehanizacije in prevoznih sredstev se je povečala vrednost osnovnih sredstev. Prenešena pa so bila tudi sredstva skupne porabe v vrednosti 20 milijonov starih dinarjev.

Vegrad se je s svojo dejavnostjo razširil tudi v sosednjo občino Mozirje. 1. 1. 1964 so delno priključili gradbeno podjetje »Savingrad« iz Ljubnega. Prevzeli so okoli 70 delavcev in dva tehnika. »Savingrad« pa se je preusmeril v remontno podjetje. Po dveh letih sorazmerno močne gradbene dejavnosti, Vegrad sedaj na tem področju nima gradbišč. To je povzročilo določene težave pri preusmeritvi delovne sile na druga področja, zlasti v Celje.

V letu 1965 so v Vegradu občutno razširili poslovanje, ko se je gradbeno podjetje »Gradbenik« Laško v celoti priključilo k Vegradu. Po tej priključitvi, ki so jo delavci potrdili na referendumu, so začeli delati v občini Laško in Celje.

Medtem, ko so dejavnost v Celju že znatno razširili, se je v Laškem investicijska dejavnost občutno zmanjšala. Po ukinitvi lokalnega gradbenega podjetja, krajevni dejavniki niso bili več zainteresirani vplivati na investitorje, da bi oddali dela Vegradu.

Vegrad je v razvojnem konceptu predvidel specializirano gradnjo stanovanj. Zato so intenzivno gradili stanovanja in od leta 1963 do 1965 zgradili ali imeli v izgradnji 526 stanovanj. V tem obdobju pa so poleg stanovanj izgradili še: zdravstveni dom Velenje, osnovno šolo Gustava Šiliha, delavnice in garaže prevozništva Celje, hleve v Rečici, skladišče hmelja v Savinjski dolini, garaže TE Šoštanj, rastlinjak v Velenju, dogradili bolniški objekt Planika v Topolšici in drugo.

Plan za leto 1967 v višini 3,5 milijarde, ki so ga sprejeli na začetku leta dokaj optimistično, verjetno ne bodo realizirali. Nazadovanje proizvodnje v rudniku, likvidacija EKK, zmanjšana sredstva za stanovanjsko izgradnjo — so vzroki, ki so zmanjšali investicijsko gradnjo v Šaleški dolini. To so v svojem proizvodnem načrtu tudi planirali in se orientirali na gradbišča izven občine. Uspešno so že začeli graditi stanovanja v Celju, na Hudinji. Pa vendar za celotni program ni sredstev. Tudi odlaganje začetnih del pri novi šoštanjski elektrarni je povzročilo zmanjšanje dela. Te razmere silijo Vegrad, da najdejo delo drugod, na širšem jugoslovanskem tržišču. Sedaj delajo že v Zagrebu, računajo pa še na Beograd.

Čeprav predvideva razvojni program predvsem gradnjo stanovanjskih objektov, jih sili stagnacija v stanovanjski izgradnji, da gradijo tudi industrijske objekte. Pri tej gradnji imajo že velenjski gradbinci dobre izkušnje. Razvijajo pa tudi obrat za nizko gradnjo.

Poleg gradbene operative imajo še gradbene obrti: slikopleskarski obrat, ki razvija svojo dejavnost še na polaganje raznih plastičnih mas, elektroinstalacijski obrat, betonarno za pridobivanje betonov in proizvodnjo raznih polizdelkov, kamnolom — peskolom in centralni železokrivski obrat.

Sedaj imajo v podjetju zaposlenih 8 inženirjev, 21 tehnikov, 26 delovodij in mojstrov. Med 38 uslužbenci imajo samo enega z višjo izobrazbo, 12 s srednjo in 25 z nižjo šolsko izobrazbo.

Stalnost vodilnega in strokovnega kadra je pogoj za uspešen razvoj podjetja. Prvi direktor je bil **Tine Ojstršek**, ki je vodil podjetje polnih deset let. V tem času je podjetje doseglo največji podvig. Tudi računovodkinja **Mara Čekonova** je v podjetju od vsega začetka. Deset let pa je še pri podjetju kamnolomski delavec **Vinko Banovšek.**

Leta 1958 je prišel k Vegradu tehnični vodja **Vili Stiplovšek** in je še danes na tem odgovornem delovnem mestu. **Karl Kos** pa je najstarejši (po stažu pri podjetju) gradbeni delovodja.

Podjetje je v letošnjem letu uvedlo 42-urni delovni teden s prerazporeditvijo delovnega časa s tem, da v letni sezoni delajo več, v zimskem času pa manj.

Osebni dohodki zaposlenih so ves čas obstoja bili v povprečju s podobnimi podjetji v republiki, v zadnjih nekaj letih pa delno tudi nad povprečjem.

Nadaljnja perspektiva podjetja in njen razvojni koncept je v nadaljnji specializaciji znotraj podjetja, izpopolnitev lastnega projektivnega biroja, v kvalitetni proizvodnji in za zagotovitev dela, plasiranje na širšem jugoslovanskem tržišču. Na tukajšnjem področju pa prevzemati vsa dela, ki se pojavljajo v njihovi gradbeni stroki.

Ko pišemo o 10-letnem delu in razvoju VEGRADA, ugotovimo, da so ravno v tem času nastopile za podjetje velike težave, ki jih povzročajo reformni vplivi in kot že povedano, še posebej na njihovem področju dela.

Osnovna šola Gustava Šiliha v Velenju je eden izmed številnih objektov, ki so jih zgradili delavci »Vegrada«

Dom rudarjev v Fiesi uspešno zaključil poslovanje

Rudniški odbor sindikata je pred kratkim obravnaval letovanje v letošnjem letu. Člani odbora so se na tej seji podrobneje seznanili z vsemi vprašanji s področja organizirane počitniške rekreacije. Največ pozornosti so posvetili prolemom letovanja v počitniškem domu Fiesa, ki je letos zelo uspešno zaključil svoje poslovanje. Dosegel je 98 milijonov S-din realizacije, kar pomeni 23 odstotno povečanje v primerjavi s plansko predvideno realizacijo. Uspeh je še toliko pomembnejši, saj se je število domačih letovalcev zaradi poslabšanja gospodarskih razmer rudnika precej znižalo v primerjavi s prejšnjim letom, prav tako pa tudi celotna turistična dejavnost na tem območju zaradi zunanjih faktorjev ni napravila takega razmaha, kot je bilo glede na mednarodno turistično leto pričakovati. Ugoden finančni rezultat, ki ga letos beleži Fiesa, je torej v glavnem plod dobrega dela vseh članov kolektiva Fiese. Dobro delo tega kolektiva pa se ne zrcali samo v ugodnem finančnem efektu, pač pa v nič manj pomembnem zadovoljstvu večine letovalcev. Iz razprave s posameznimi letovalci, kot tudi iz anketiranih odgovorov, je lahko zaključiti, da letos ni bilo bistvenih pripomb na bivanje v Fiesi. Letovalci so bili zadovoljni tako s hrano kot tudi postrežbo. Večinoma so zadovoljni odhajali domov po skoraj vedno prehitro pretečenem času dopusta. Ob teh trenutkih so običajno zapuščali Fieso zadovoljni tudi tisti, ki so med dopustom včasih rekli kakšno pikro besedo na račun nočnega hrupa, katerega so povzročali obiskovalci podzemljskega lokala.

Omenili smo že, da je letos letovalo v Fiesi manj letovalcev. Nekoliko več jih je letovalo v Biogradu na moru, kjer je rudnik povečal kapacitete za dve weekend hišici. V Crikvenici, Rovinju in na Pohorju je bilo število letovalcev približno enako kot v prejšnjem letu. Člani kolektiva velenjskih rudarjev so tudi v teh domovih zadovoljno preživeli dopust. V teh krajih so letovali večinoma tisti, ki so že večkrat zaporedoma preživeli dopust v Fiesi in so si zato zaželeli sprememb.

Člani rudniškega odbora sindikata so na seji spregovorili tudi o pripombah nekaterih članov kolektiva, da se počitniški dom v Fiesi vse preveč odpira navzven, s čimer si hoče zagotoviti večji finančni efekt. Med rudarji lahko čestokrat slišimo, da so dom zgradili za sebe in ne za tuje goste. V zvezi s tem so člani odbora sindikata izrazili mnenje, da je sedanja oblika poslovanja počitniškega doma najprimernejša, saj temelji v glavnem na ekonomski samostojnosti. Za rudnik je to še zlasti pomembno sedaj, ko se bori z gospodarskimi težavami in zaradi tega skuša doseči, da bodo pomožne in uslužnostne enote čim manj obremenjevale njegove sklade. V primeru počitniškega doma gre torej za isto borbo, ki se danes odvija v vsaki enoti, na vsakem čelu, to je doseči čimboljši ekonomski rezultat. **Ob vsem tem pa je popolnoma jasno, da je počitniški dom Fiesa še vedno tisti del rudnika, ki si bo prizadeval, da bi rudarjem lahko nudil čim ugodnejše pogoje za oddih po napornem delu. Ne gre torej za komercializacijo po vsaki ceni in s tem ustvarjanje dobička, pač pa za komercializacijo do tiste mere, ki bo ustvarjala pogoje, da se bo dom lahko sam vzdrževal.** Odprtje doma tudi za nerudniške letovalce je zlasti pomembno zaradi razširitve sezone, saj vemo, da rudarji v glavnem letujejo samo v juliju in avgustu, samo dvemesečno poslovanje počitniškega doma pa je z ekonomskega stališča odločno prekratek čas obratovanja.

Kot pomoč družinam za letovanje so letos izplačali okrog 9 milijonov S-din regresov. Vsak letovalec je prejel 1.000 S-din dnevno. Ker se v zvezi z regresi pojavljajo razna mnenja, med katerimi je najpogostejše, da naj regres dobijo vsi člani kolektiva ne glede na to, da letujejo v rudniških domovih ali ne, so člani rudniškega odbora sindikata spregovorili tudi o tem vprašanju. Na seji je bilo poudarjeno, da so avtorji takih zahtev v glavnem tisti, ki sploh ne letujejo. Če bi 9 milijonov S-din razdelili med vse zaposlene, bi tako dobil vsak član kolektiva letno nekaj manj kot 3.000 S-din. Tak znesek pa družinam prav gotovo ne bi mnogo izboljšal materialnih pogojev pri letovanju in bi vplival na zmanjšanje števila letovalcev. Upoštevajoč to dejstvo, poleg tega pa tudi, da je regres namensko sredstvo za letovanje, torej tisti regulator, ki vpliva in omogoča, da se rudarji odločajo za organizirano letovanje, so člani rudniškega odbora sklenili, da ostane politika regresiranja tudi v prihodnje taka kot doslej.

V zvezi z nadomestilom K-15 so se v letošnjem letu v občinskem merilu pojavile nekatere težave. Za izplačevanje teh nadomestil imajo podjetja v občini različne kriterije. Nekatera izplačujejo nadomestila samo svojim zaposlenim, druga pa zaposlenim in njihovim družinskim članom.

Različni kriteriji jasno pogojujejo nekatere težave, predvsem v primerih, kjer sta oba zakonca zaposlena. Ob ugodnih kombinacijah prihaja do tega, da so nekatere družine precej na boljšem v primerjavi z ostalimi. Kazalo bi, da bi v zvezi s tem vprašanjem dosegli enotne kriterije v občinskem merilu, v kolikor je to mogoče.

Na sestanku rudniškega odbora sindikata so tudi sklenili, naj se z družbenim planom za leto 1968 predvidijo enaki pogoji za letovanje kot v letošnjem letu. Poudarili so, da bo potrebno poiskati še nekaj dodatnih kapacitet za letovanje predvsem v istrskem predelu, prav tako pa bodo morali proučiti možnost letovanja v Čehoslovaški, v kolikor bi za tako letovanje obstojal interes pri rudarjih.

L. F.

Vaš obveščevalec

ŠALEŠKI RUDAR

Tudi drugo leto 2,8 milijonov ton lignita

Upravni odbor rudnika lignita Velenje je ob koncu novembra osvojil prve smernice za sestavo letnega načrta proizvodnje za prihodnje leto 1968 ter jih predložil centralnemu delavskemu svetu, ki jih je v celoti potrdil. Po predlogu smernic je predviden tudi za prihodnje leto enak obseg proizvodnje, t.j. v višini 2 milijona 800 tisoč ton lignita.

Predviden obseg proizvodnje je po izjavah strokovnjakov podjetja izdelan predvsem glede na možnosti prodaje premoga v prihodnjem letu. Kljub trenutni sorazmerno ugodni situaciji na tržišču pa situacija glede prihodnosti še zdaleč ni tako rožnata. Niti pri industrijskih odjemalcih, niti pri trgovskem omrežju ni za prihodnje leto opaziti povečanih potreb po velenjskem lignitu. Čeprav so se prodajne cene premogu letos sprostile, jih rudnik Velenje ni povišal in tudi za prihodnje leto po smernicah plana ni predvideno nikako dviganje cen, temveč kaže situacija ravno na nasprotno. Pri stroških proizvodnje lignita je namreč celo pri nekaterih pozicijah smernic, kot so: jamski les, jekleno podporje in potrebe po rudarskih raziskavah, opazna znatno povečana obremenitev po toni, zaradi katere dosega polna lastna cena že kritično točko, tako da je ogrožena rentabilnost proizvodnje.

Nič dobrega tudi ne kaže položaj pri nekaterih industrijskih odjemalcih, kot nekatere železarne, rudnik Idrija in tovarna celuloze in papirja v Krškem ter tekstilna industrija. Že ti pogoji so vplivali pri sklepanju zaključkov dobav za leto 1968 na precej nižja naročila kot v letošnjem letu. Negotovost je tudi pri največjih odjemalcih kot sta termoelektrarna Šoštanj in toplarna v Ljubljani, ki še nimata dokončno potrjenega plana proizvodnje za prihodnje leto. Tudi Jugoslovanske železnice iz leta v leto s svojo postopno modernizacijo, oziroma elektrifikacijo vedno manj potrebujejo premoga.

Kar zadeva dinamiko odjema lignita v prihodnjem letu pri veletrgovini, je le-ta bolj neugodna kot letos in obstaja utemeljena bojazen, da bo premog potrebno v prihodnjem letu v večjih desettisočtonskih količinah deponirati. Kolikšni dodatni stroški na tono nastanejo pri takem kopičenju, so v podjetju dobro znani. Po dosedanjih podatkih službe bi se naj gro odjema celo premaknil s prvega v drugo polletje, kar bo vsekakor močno vplivalo na proizvodnjo v rudniku.

V razpravi o smernicah letnega načrta je bilo tudi precej povedanega o potrebah po modernizaciji in mehanizaciji rudnika za prihodnja obdobja.

Obrat perspektivne zahodne jame namreč še vedno ne daje take proizvodnje kot je bilo pričakovati. Eden izmed glavnih vzrokov za to je pomanjkanje sredstev za modernizacijo in rudarske raziskave. Predvidevanja kažejo, da bo za ta namen potrebno do leta 1975 zbrati najmanj osem milijard starih dinarjev iz amortizacije in drugih virov podjetja. To je zelo velika in težka naloga, ki leži na kolektivu rudnika samem. Ob dosedanji šibki akumulaciji pa je težko pričakovati, da se bodo tolikšna sredstva pravočasno nabrala, bančni krediti pa so zelo dragi zaradi visoke obrestne mere.

Vse te okoliščine nakazujejo članom delovne skupnosti rudnika, da bo potrebno v prihodnjem letu z enakim številom delavcev in ob enakih osebnih dokodkih kot v letošnjem letu, še krepkeje povečati učinek dela.

— ČAN

V CHROMMETALU SO PROSLAVLJALI

Delovni kolektivi iz naše občine so slovesno proslavljali praznik republike. Delavci so se zbrali na internih proslavah ali pa odšli na skupne izlete.

Posebno pomembna je bila proslava delovne skupnosti Chrommetala. V tem kolektivu so 28. novembra, pred 8-leti, izvolili samoupravne organe. Zato je ta dan njihov vsakoletni praznik, hkrati pa praznujejo tudi rojstni dan naše republike.

Člani delovne skupnosti Chrommetala na proslavi v kulturnem domu

Letos se je okoli 150 članov delovne skupnosti iz Chrommetala zbralo na proslavi v kulturnem domu. Priložnostni govor je imel predsednik centralnega delavskega sveta **Franc Vrtačnik.** Govoril pa je tudi direktor **Franc Korun.** Oba sta govorila o nadaljnji rasti kolektiva in o nalogah članov pri pospeševanju proizvodnje.

Na slovesnosti, kjer je nastopal tudi moški pevski zbor Kajuh iz Velenja, so nekaterim članom podelili spominska darila. Za desetletno delo v kolektivu so bili nagrajeni: **Franc Vivod, Karl Planko, Franc Mikek, Ivo Andročec, Zinka Meh, Marko Kadliček in Pepca Fevžar.** Nagrade za požrtvovalno in prizadevno delo pa so dobili: **Silva Petre, Jože Lesjak, Peter Dugi, Majda Majcen in Karel Planko.**

Umrl je ANTON ŠTEPIC

30. novembra je umrl Anton Štepic, dentist iz Šoštanja.

Rodil se je 13. 6. 1913 v Šmarju pri Jelšah. Po otroški dobi, ki jo je preživel v domači hiši, je obiskoval gimnazijo v Celju, zatem pa se je posvetil dentističnemu poklicu. Želja, da bi več znal, ga je vodila izven domačega kraja. Najprej je bil na Dunaju, na specializaciji. Po opravljenem izpitu na dentističnem inštitutu se je vrnil domov in služboval po raznih krajih naše domovine.

Po kapitulaciji kraljevine Jugoslavije je bil leto dni v nemškem ujetništvu. Ko se je vrnil iz ujetništva je bil nekaj časa zaposlen, nato pa je odšel v partizane.

V Šoštanj je prišel prvič leta 1947. Ostal pa je le kratek čas. Odšel je v Nazarje, leta 1958 pa se je s svojo družino za vedno preselil v Šoštanj.

Šoštanjčani so ga vzljubili. Poznali so ga kot prijaznega človeka in dobrega dentista. Pod osebnostjo malce igrive robatosti je bilo mehko in široko srce, odprto za vsakogar.

Spomladi je začel bolehati. Po operaciji je še nekaj časa delal, zatem pa ponovno zbolel.

Anton Štepic je bil velik ljubitelj narave. Gojil je eksotične kaktuse in občudoval divjačino domačih gozdov. Ljubil pa je tudi umetnost.

V spremstvu številnih Šoštanjčanov in drugih, prijateljev in znancev, so ga pokopali prejšnji teden na šoštanjskem pokopališču.

Ocenili so sposobnost gasilskih društev

Članstvo v gasilski organizaciji je prostovoljno. Kljub temu pa mora vladati v tej organizaciji red in disciplina. Gasilci morajo biti usposobljeni, požrtvovalni in disciplinirani, da lahko obvladajo težave pri požarih in drugih nesrečah.

Zavoljo tega ima občinska gasilska zveza posebno komisijo, ki ocenjuje organiziranost, udarnost in strokovno sposobnost posameznih gasilskih društev. Tak pregled je komisija pred nedavnim tudi opravila.

Najprej so ocenili udeležbo članov, mladine in pionirjev, ki so bili navzoči na dan pregleda. Največ navzočih gasilcev pri ocenjevanju je bilo v gasilskem društvu Velenje (88 odstotkov) in Pesju (55 odstotkov), medtem ko gasilci iz Škal sploh niso bili tega dne ocenjeni.

Poleg udeležbe pa so ocenjevali tudi druge veščine. Tako praktično delo pri rednih vajah, poveljevanje, vaje za gašenje, urejenost orodja in gasilske opreme, preizkušnja teoretičnega znanja ter pregled organizacije in administracije društvenega poslovanja. Najvišje število možnih točk, ki jih lahko dobi društvo pri takšnem ocenjevanju je 470. Komisija pa je gasilska društva ocenila takole: Velenje mesto (467,3), Šentilj (433,1), Bevče (420,9), Gaberke (412,1), Šoštanj mesto (405,7), Šalek 402,8), Topolšica (395,2), Družmirje (393,3), Pesje (372,6), rudnik lignita (353,9), usnjarna (351,3), Šmartno ob Paki (345,7), Paška vas (77,8). Ocenili niso gasilsko društvo Škale, ker imajo samo pionirsko desetino. Število doseženih točk pretvorijo v odstotek, temu dodajo pa še procente za tekmovalne desetine in požarno varnostne preventivne preglede, ki so jih društva opravila. To je osnova za dotacije, ki jih dajo za društveno življenje in dejavnost.

Letos so iz teh sredstev dali posameznim gasilskim društvom naslednje zneske: Šoštanj (584,8 N-din); Velenje (557,6 N-din), Topolšica (434 N-din), Šalek (414 N-din) Šmartno ob Paki (396,9 N-din), rudnik lignita (338 N-din) Bevče (309 N-din), Pesje (298 N-din), Šentilj (280 N-din), Gaberke (269 N-din) usnjarna (237 N-din), Paška vas (91 N-din) in Škale (50 N-din).

M. V.

»L« TABLICE NA VOLJO PRI AVTOMOTO DRUŠTVU

Obveščamo občane, da je oddelek za upravno-politične zadeve Skupščine občine Velenje, po sklepu sveta za splošne in notranje zadeve, pooblastil Avtomoto društvo Velenje, da bo od 11. 12. 1967 dalje izdajalo »L« tablice inštruktorjem, ki poučujejo kandidate za voznike motornih vozil. Prav tako bo društvo izdajalo »L« tablice tistim motoristom, ki se sami uče praktične vožnje na mopedu ali motorju.

Inštruktorji, ki so zaprosili za »L« tablice na oddelku za upravno-politične zadeve, naj tablice s potrdilom vred vrnejo občini.

Avtomoto društvo Velenje bo v njihovi pisarni izdajalo za stranke »L« tablice vsak delovni dan od 13. do 17. ure na Celjski cesti, nasproti kolodvorske restavracije.

Prosimo, da od navedenega dne dalje občani prihajajo po »L« tablice k Avtomoto društvu Velenje.

Iz pisarne oddelka za upravno-politične zadeve SOb Velenje

SLOVENSKI PLANINCI SO ZAČELI PROSLAVLJATI

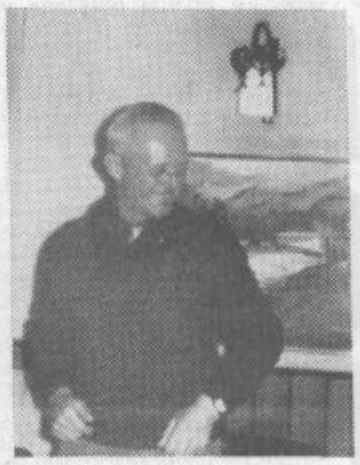

Dr. Miha Potočnik

Predstavniki slovenskih planinskih društev so se pred nedavnim zbrali v koči na Krvavcu na proslavi 60-letnice planinskega veterana, predsednika planinske zveze Slovenije dr. Mihe Potočnika. Na tem slavju, ki je bilo uvodna prireditev 75-obletnice slovenskega planinskega društva, so bili tudi predstavniki planincev iz velenjske občine. Iz Šoštanja sta bila na jubileju Viktor Kojc in Miloš Volk.

Dr. Mihi Potočniku so slovenski planinci poklonili umetniško sliko, ki jo je narisala Dora Plestenjakova. Kolektiv koče na Krvavcu pa velik kravji zvonec.

Za vrtnarje

Vitamini, antibiotiki

Govoriti o vitaminih je nekako moderno, ne samo v pogovorih o človeški prehrani, temveč tudi pri prehrani živali. Komaj pol stoletja je, odkar so odkrili prvi vitamin — snov, potrebno za življenje. Zelo majhne količine teh organskih snovi, ki jih telo samo ne more sestaviti, so potrebne, da presnavljanje v organizmu nemoteno teče. Še nedolgo tega niso znali zdraviti bolezni, ki jih povzroča pomanjkanje vitaminov: skorbut, (bolezen dlesen in sklepov), za katero so trpeli mornarji, ki niso mogli uživati sveže zelenjave; rahitis, bolezen beriberi, pelagra in druge. Ker imajo vitamini zapleten kemični sestav, so jih raje označili kar s črkami: A, B, C, D, E, K.

Vitamin A, imenovan tudi vitamin rasti, dobijo živali s pašo in zeleno krmo. Veliko karotina, predhodnika vitamina A, vsebuje rdeče korenje, zato ga zdravniki tako toplo priporočajo otrokom.

Delovanje vitamina D je v tesni zvezi s presnovo fosforja in kalcija ter boleznima rahitisom in kostolomnico. Tega vitamina v zeleni krmi sploh ni, zato pomanjkanje zdravimo z ribjim oljem, še bolje pa s sončnimi žarki, ki v koži živali ali človeka ustvarjajo ta vitamin. Rejci prašičev zato dobro vedo po svojih izkušnjah in spuščajo prašiče na prosto, da jih ne bi »bolele noge«.

Vitamin C se nahaja v zelenih rastlinah in gomoljih (posebno v krompirju) in ga živalim ne primanjkuje. Podobno je z vitamini B, ki jih je cela skupina in se nahajajo v žitih. Naj samo naštejemo nekaj drugih vitaminov: E (proti jalovosti), K (preprečuje krvavitve), biotin, nikotinska kislina in pantotenska kislina. Zanje nam posebej ni treba skrbeti.

Kaj pa antibiotiki? Običajno vemo po njihovem najbolj znanem predstavniku penicilinu, ki ubija drobnoživke — povzročiteljice bolezni. Bolj medlo pa smo poučeni o njihovi uporabi v živinoreji. Navedno pravimo le: to so domači piščanci, oni pa »umetni«. Poskusi pitanja z dodatki antibiotikov so pokazali, da živali ob njihovi pomoči krmo bolje izkoriščajo. Posebno so se izkazali avromicin, teramicin, penicilin in streptomicin. Te snovi so primešane krmnim mešanicam, s katerimi pitajo »umetne piščance«. Ker podrobnosti delovanja še niso dovolj pojasnjene, je njihova uporaba v živinoreji izzvala val pomislekov in ugovorov, ki pa niso mogli zaustaviti živinorejcev, da jih ne bi uporabljali, zlasti pri reji piščancev in prašičev. Čeprav je vse to staro le okoli dve desetletji, so danes antibiotiki že sestavina večine tovarniško pripravljenih krmnih mešanic. Tudi naša tovarna zdravil »Krka« v Novem mestu noče zaostajati v teh prizadevanjih in v te namene proučuje delovanje traciklina, ki ga sama proizvaja.

Rudnine v prehrani živali

Da more človeški ali živalski organizem nemoteno rasti, potrebuje tudi rudninske snovi. Iz njih so v pretežni meri sestavljene kosti, nahajajo pa se tudi v vseh drugih organih. Čeprav je strokovnjakom o skrivnosti njihove vloge in njihovem ponašanju že veliko znanega, biokemija — veda, ki se s tem ukvarja, še ni odkrila vsega.

Iz izkušenj rejci vedo, da govedu nekaj manjka, če grize jasli ali liže zid, požira razne predmete, prav tako kokoši, če pobirajo droben pesek in podobno. Mnogo bolj zaskrbljujoči pa so primeri, da je tele rahitično, da ima krava kostolomnico ni ješča in da hujša. Tudi jalovost ima velikokrat vzrok v pomanjkanju rudnin. V teh primerih običajno pokladamo živalim kostno moko, lizalne kamne, klajno apno in živinsko sol ali pa celo iščemo pomoč pri veterinarju.

Kalcij (apno) in fosfor sta najvažnejši rudnini. Najnovejše tovrstne raziskave v Sloveniji kažejo, da je v nasprotju z dosedanjim prepričanjem pri nas govedo dobro založeno s kalcijem in da je zato v naših rudninskih dodatkih navadno preveč kalcija na škodo fosforja. V dodatkih je namreč sila pomembno razmerje obeh sestavin. Fosfor je tista snov, ki jo je v našem senu in živini premalo. Do tega pa pride zavoljo tega, ker zemljo premalo gnojimo s fosfornimi gnojili. Večina že naštetih pojavov, predvsem pa neješčnost, počasno spolno dozorevanje in jalovost povzroča prav pomanjkanje fosforja. Posebno spomladi ga živalim primanjkuje. Paša in krmljenje z zeleno krmo stanje zelo izboljšata. Prav nič ni odveč stalno ponavljanje svetovalcev za gnojenje, da je treba travnike, pašnike in njive bolj gnojiti s fosfornimi gnojili.

Natrija in klora redno primanjkuje v prehrani prežvekovalcev. Kot vemo, ti dve snovi sestavljata kuhinjsko sol, ljudje in živali pa potrebujejo veliko klora za solno kislino, ki pomaga hrano prebavljati. Da ti dve snovi živali res potrebujemo, vemo po tem, da z veliko slastjo jedo vse, kar je slanega. Sol je navadno sestavni del rudninskih mešanic, če teh živalim ne dajemo, jim moramo pokladati sol v kakšni drugi obliki.

Od snovi, ki nastopajo le v zelo majhnih količinah — sledeh, lahko nastopi v naših razmerah le pomanjkanje joda. Pri ljudeh povzroča golšavost. Neredko imajo iz istih vzrokov golše tudi kozliči, pujski ali celo psički. Zdravimo jih z dodatkom joda. Drugi sledovni elementi, mangan, kobalt, cink in brom na naših tleh in v živini niso raziskani. Vedeti pa je treba: kolikor več živali dajejo, toliko bolj moramo paziti tudi na njihovo rudninsko prehrano.

SEJEM ZIMSKE ŠPORTNE OPREME

V nedeljo, 17. decembra, bo ob 9. uri v avli II. osnovne šole Velenje sejem rabljene zimsko-športne opreme.

Vljudno vabljeni!

RAK-BOLEZEN STOLETJA? 1

Vprašaj za naslovom je prav umesten. Večkrat slišimo, da je rak »nova« bolezen, vendar ob kratkem pregledu na zgodovino te, danes najstrašnejše bolezni, lahko vidimo, da so primeri raka že zelo stari. Prvi pisani dokaz, ki se je ohranil do danes, je egiptovski papirus, napisan okoli 1500 let pred našim štetjem, kjer so opisane posebne tvorbe na koži, ki so se trdovratno upirale vsakemu poskusu zdravljenja, pa se po tem sklepa, da je šlo za neke posebne oblike kožnega raka, ki ga poznamo tudi danes. Vendar imamo še starejše dokaze o raku, ki segajo vse do pred 150 milijonov let, ko so na zemlji živeli dinozavri. V kosteh teh živali so raziskovalci našli rakaste tvorbe — kostni rak. Iz teh primerov vidimo, da rak nikakor ni nova bolezen in je verjetno prav toliko stara kot življenje na zemlji.

Zdravstvene statistike pa kljub temu dokazujejo, da je primerov rakastih bolezni vedno več in da predstavlja rak vedno pogostejši vzrok smrti. Posebno v visoko razvitih državah se je rak prebil prav v vrh lestvice vzrokov smrti, tik za boleznimi srca in ožilja. Tudi pri nas, v Jugoslaviji, se rak nahaja zelo visoko v tej lestvici.

Porast števila rakastih bolezni v zadnjih desetletjih si lahko razlagamo na več načinov. Najverjetnejši vzrok je vsekakor v samem napredku medicinskih ved, še posebno diagnostike (prepoznavanja bolezni). Mnoge bolezni, ki so jih prej ob nepopolnem znanju in brez sodobnih pripomočkov napačno diagnosticirali, ali pa jim je ostala bolezen popolna neznanka, se dajo danes točno ugotoviti in v večini primerov gre prav za rakaste bolezni. Dejstvo, da je primerov raka vedno več, pa ima še vrsto drugih vzrokov. Novi dosežki v zdravljenju nalezljivih bolezni, napredek preventivne medicine, dvig splošnega higienskega standarda naših ljudi, so dvignili povprečno starost naših ljudi, a hkrati povzročili tudi skok števila rakastih bolezni. Znano je, da se najpogostejša oblika raka (karcinom) javlja ravno pri starejših ljudeh.

Kaj je pravzaprav rak, kaj ga povzroča, kakšno je zdravljenje?

To so vprašanja, ki si jih zastavljajo danes mnogi ljudje, saj vemo, da povzročitelj raka danes še ni znan, čeprav je bilo v tej smeri že precej storjenega. Za nekatera važna odkritja na tem področju so mnogi znanstveniki prejeli Nobelove nagrade, kar dokazuje, da so ta odkritja izrednega pomena.

Rakaste bolezni se manifestirajo v nekontrolirani, nepravilni in pospešeni rasti celic nekega tkiva oziroma organa. Celice se v vsakem živem organizmu delijo po določenih zakonih, ki jih narekuje njihova notranja struktura celičnega jedra. Jedro celice je sestavljeno iz raznih beljakovinskih molekul. Najvažnejše beljakovine so nukloproteidi, sestavljeni iz nukleinskih kislin (nuchus lat. — jedro, proteid, — beljakovina). Nukleinske kisline predstavljajo osnovno zgradbo genov. V genih pa obstajajo zasnove za kasnejšo rast in oblikovanje same celice in s tem tudi organa, oziroma organizma, ki ga te celice sestavljajo. Razpored posameznih nukleinskih kislin v genu odloča o razvoju, rasti in ostalih značilnostih celice. Iz različnih vzrokov lahko pride do spremembe in nepravilnosti v tem razporedu in rezultat tega je nepravilna rast celice. Sprememba gena, ki določa način rasti celice, lahko tako povzroči nepravilno, nekontrolirano rast te celice. Spremembo v genski strukturi celice imenujemo mutacija. Celica, v kateri je prišlo do mutacije, se nepravilno in pospešeno deli in tako nastane osnova rakastega ali tumorskega tkiva.

Kaj je vzrok mutaciji v gluski strukturi celice v smislu razvoja rakastega tkiva oziroma procesa? Žal do danes še ni uspelo spraviti vse znane podatke o teh vzrokih na skupni imenovalec. Treba pa je poudariti, da je znanost razjasnila že celo vrsto pojavov v zvezi s tumorsko rastjo, oziroma rakastimi boleznimi.

Raku so na sledi

V obdobju naglega razvoja mikrobiologije (znanosti, ki se ukvarja z bakterijami, glivicami, virusi in paraziti — povzročitelji nalezljivih bolezni), so mnogi raziskovalci poskušali najti povzročitelja raka med mikroorganizmi. Uspehi pa so bili dvomljivi. Šele leta 1910 je ameriški znanstvenik Rous dokazal, da je možno prenesti neko vrsto raka z ultrafiltratom rakastega tkiva na zdravo kokoš (ultrafiltrat je ostanek po filtriranju nekega tkiva skozi filtre z izredno majhnimi odprtinicami, skozi katere lahko gredo le molekule beljakovin in najmanjši znani mikroorganizmi — virusi). Ker je v ultrafiltratu lahko le virus povzročil infekcijo na zdravi kokoši, je bila s tem dokazana teorija o virusu kot povzročitelju raka. Poskušalo se je to teorijo prenesti tudi na človeka, vendar niti v enem človeškem tumorju ni uspelo dokazati virusa kot povzročitelja.

Znano je, da se rak razvije največkrat iz tkiva, ki ni normalno, ampak je bilo prej izpostavljeno raznim dražljajem. Ti dražljaji so lahko fizikalnega ali kemijskega porekla pa tudi mehaničnega.

Pogosto se opažajo prav tumorji, nastali zaradi dolgotrajnega mehaničnega dražljaja (na primer pritisk slabo izdelane zobne proteze v ustih, pritisk žolčnih kamnov v žolčnem mehurju, razne poškodbe, kot so na primer zlomi kosti in podobno). Vzrok raka so lahko tudi opekline, predvsem pogostejše na istem mestu, kot se to dogaja na nekaterih delovnih mestih, kjer so delavci stalno izpostavljeni delovanju toplote na ista mesta na telesu. Enega važnih vzrokov predstavljajo razna žarčenja (rentgensko, radioaktivno itd.). Rak na koži se večkrat javlja na nepokritih delih kože, ki so izpostavljeni delovanju ustravijoličastih žarkov. Pod vplivom ultravijoličastih žarkov nastanejo namreč v koži kemijske spojine, ki delujejo v smislu povzročanja raka.

Važnejši od fizikalnih so kemijski dražljaji. Snovi za katere je dokazano da povzročajo raka, imenujemo kancerogene ali karcinogene snovi (cancer, grško — rak).

(Dalje prihodnjič)

TEŽKA KRI 18

Mimi Malenšek

Spomladi vas bo delo zadušilo in s tujimi ljudmi ni nič, prav ničˇ.«

Cirilu, ki je leno bral časnik, se je zdelo, da je vse tisto, kar so govorili pozneje, dogovorjeno: segali so drug drugemu v besedo brez presledkov, kakor bi stali na odru in ponavljali dobro naučene vloge — nobenega šepetalca niso potrebovali. Oče je zamrmral nekaj takega, kot »saj ga vidiš — oženil naj bi se, že zdavnaj sem mu rekel, jaz sem sit grunta, vse življenje sem se mučil na njem, naj zdaj še on poskusi,« in svak Drago je momljal, naj bi se Ciril vendar oženil in da so ata vse lepo uredili za Ano in Miho, nobenih velikih težav ne bo imel — vsi trije pa so gledali kot da se pogovarjajo o stvari, ki jim ne gre prav nič do živega in kot da predvsem nimajo namena, da bi mu vsilili odločitev. Toda vedel je, da z vso gotovostjo pričakujejo od njega, da se bo oženil in da bo vzel Gregorčevo Cilo. Mihele pa še zmeraj niso omenili. Mihele zanje sploh ni bilo več na svetu.

To se je ponavljalo. Med deske colarice in jamski les se je primešala Cila. Med gradbenimi načrti za hišo, med opeko, strešniki in votlaki je bila spet Cila. Cila je bila zmeraj in povsod. Nič drugega niso pričakovali od njega, prav nič drugega. In niso ga hoteli siliti. Sam naj se odloči, dovolj je star, dovolj pameten. Tisto neumnost z Mihelo so mu davno odpustili. Ni vredno, da bi se kdo razburjal zaradi dekleta, ki je prišlo in odšlo in si je zdaj našlo zavetje pri farovški Lojzki.

Preden je Ciril ta večer prišel k Cili, si je dejal: Rad bi jo videl, kakšna je pravzaprav. To je rekel, kakor bi je ne poznal in bi hotel sebe prevariti. Šel je kljubovalno in trdno odločen, da ne bo rekel nobene besede, s katero bi se zvezal, gnan od nekakšne radovednosti, podobne zvedavosti mladega lisjaka: Končno jo lahko pogledam, rad bi vedel, kaj je na njej, da jo tako hvalijo! S tem še ni rečeno...

Zdaj jo je torej videl. Opazoval jo je skoro sovražno — njene presenetljivo svetle in čisto gladke lase, ki so bili najbrž žimnato trdi in si jih je v dve kiti spletene ovijala okrog glave, njen prav tako svetli, jedri in malce kljubovalni obraz, njeno čedno telo, ki je izdajalo kipeče zdravje celo zdaj, ko je bila oblečena v delovno obleko in ji je boke zakrival moder predpasnik iz grobega platna. Vsa, kolikor je je bilo, je vzbujala v njem odpor in nejevoljo prav zaradi zdrave brhkosti, s katero bi lahko osvojila vsakega moškega. Zato ni bil ravno prijazen z njo.

Cila je že vse opravila v hlevu. Vzela je keblico z mlekom in žehtar in rekla:

»Pa stopi noter. Vsi so v hiši.«

Ciril je obotavljaje se stal na preddverju. Pogladil se je po delovnem suknjiču in se izgovarjal:

»Nocoj pa ne. Saj sem rekel, da sem samo spotoma iz trafike stopil noter. Samo junčka sem hotel videti, tistega, ki ste ga jeseni kupili.«

»Aha,« je malce razočarano rekla Cila.

»Pa kdaj drugič,« je rekel Ciril in nerodno mu je bilo.

»Pa drugič,« je soglašala Cila in naglo odšla proti vratom.

Stal je na vaški poti in poslušal, dokler niso njene cokle utihnile v veži. Večer je bil pust, pritiskala je odjuga in od črnih streh je curljalo. Nezavedno je prisluškoval curkom mrzle snežnice in šumot padajočih kapelj se mu je zdel hladen in brezbarven. Obrnil se je v smeri proti farovžu, toda ne gostilne. Pred vrati je poprišel ni dalj kot do krajevstal in pomislil: Nisem se obril, tak se vendar ne morem kazati Miheli — in je stopil v gostilno. Ana je bila sama. Ciril je sedel na klop za vrati.

»Dolgčas,« je rekel.

»Dolgčas,« je rekla Ana in ga zvedavo opazovala.

»Doma je tudi dolgčas,« je rekel.

»Seveda,« je rekla Ana.

Oba sta čutila, da bi si morala nekaj povedati. Ona je vedela, da ni prišel brez namena in on ji je želel zabrusiti v obraz, naj si nikar toliko ne prizadeva, da bi ga oženila s Cilo, ker iz tega ne bo nič. V resnici pa je rekel samo:

»Danes sem zvozil tvoj les na žago.«

»Ja,« je rekla Ana in mu natočila čašo piva. Postavila jo je predenj in se vrnila na svoje mesto za točilno mizo.

Nasmehnil se je. »Mar bi mi prinesla vina.«

»Ni dobro,« je rekla. »Samo rumeno vino in še močno žveplano povrh. Po njem boli glava. Morala bom dobiti kaj drugega. Ne vem, zakaj mi pošiljajo to brozgo.«

Ni ji odgovoril. Potem je spet rekel:

»Ja, tvoj les sem zvozil na žago. Bo kar kmalu razžagan. Žaga zdaj nima veliko dela.« Izpil je na dušek pol čaše piva in si prižgal cigareto. Gledal je Ano in se nasmehnil. »Nazadnje bodo ljudje rekli, da se mi bratje zelo ljubimo med seboj.«

»Ti me nisi nikoli imel posebno rad, ampak jaz sem ti zmeraj dobro želela,« je hladno rekla Ana in ga postrani pogledala. »Misliš, da bi ti bili ata pripravljeni zapisati grunt, ko bi jim ne bila jaz prigovarjala?«

»Mislim, da se je sam domislil tega. Omenil mi je prej, preden si ti kaj rekla,« je odvrnil brat.

»Ne. Ata so sedeli tu pri meni in sem jim rekla.«

»To si mi pa res naredila uslugo,« je zamrmral.

»Mislim, da.«

»Zares?« Ciril se je zasmejal. »In to je tudi usluga, da me hočeš oženiti?«

»Mislim, da.«

»Prav,« je rekel Ciril. »Da boš imela očetu kaj povedati: nocoj sem bil pri Gregorcu. S Cilo sva bila čisto sama v hlevu. Pogovarjala sva se — o Jupitrovem junčku, če te to kaj zanima.« Fant se je zlobno nasmehnil.

»Sam strup te je!« je jezno rekla sestra.

»Nekaterih je sama dobrota,« je rekel Ciril in izpil še ostanek piva. »Tebe, na primer. Sebi in drugim bi rada mehko postlala.«

»Rada bi vedela, kaj bi utegnil imeti proti Cili,« je rekla Ana.

»Nič. Čisto nič. Mislim samo, da žena ni vprežni konj, ki ga oceniš po tem, kakšne noge ima in kako široka prsa. Navsezadnje jo moraš imeti tudi rad, se ti ne zdi?«

»Sam bog ve, zakaj bi Cile ne mogel imeti rad,« je rekla Ana.

»Jaz tudi ne vem,« je menil Ciril in vstal. Vrgel ji je denar za pivo na točilno mizo, pri tem jo je gledal drzno in izzivalno. Njegove posmehljive oči so se globoko zadirale v njene hladne, toda odločne. »Ne vem, če si boš prislužila mešetarino pri tej kupčiji,« je rekel. »To povej tudi staremu, da me boste nehali mučiti, drugače se bo zgodilo, da me bo nekega dne zjutraj zaman klical pod oknom.«

»Pojdi no,« je zaničljivo rekla Ana, »kam pa boš šel? Menda ne k farovški Lojzi?«

»Prekleto si nesramna,« je malce poparjeno odvrnil Ciril.

»In ti si prekleto neumen!« je pribila Ana.

»Vsak zase ve,« je rekel Ciril.

»Nič novega nisi povedal,« je rekla Ana.

»Navsezadnje se boste le vi obrisali pod nosom.«

»Oh, ne,« je rekla Ana. »Jaz ne! Kaj pa je meni mar, kako si uredite doma? Navsezadnje... kar imam dobiti iz hiše, bom dobila, ti pa ravnaj po svoji glavi. Mislila sem, da si postal pameten, ti se pa zaletavaš, kakor bi se nikoli ne smel. Saj vsi poznamo take reči: malce ljubezni, pa to in ono... ampak navsezadnje ni treba, da bi stvari gledal tako tragično kot v kakem filmu! Če se ti pa zdi, da grunt ni prevelika cena zato, da boš lahko živel kot berač — kot delavci, ki ob sobotah pustijo večino zaslužka tule v krajevni gostilni — pa daj! Jaz bom zadnja, ki bom skušala ubraniti!«

Ciril je umaknil pogled. Začutil je, da Ana govori resnico — tisto resnico, ki je doslej ni spoznal iz njenega ravnanja. Da, prav gotovo bi bilo Ani ljubše, če bi šel zdoma. Samo zaradi očeta se pretvarja in napeljuje ženiti s Cilo. Morebiti tudi zaradi ljudi. V resnici si najbrž želi, da bi on odšel in bi potem lahko dobila od očeta, kolikor bi hotela. Preveč je preračunljiva, da bi ne mislila tako!

Ločila sta se dokaj hladno, skoro sovražno. Pred gostilno je postal in se spet zagledal proti farovžu. V temi ga ni mogel videti, toda razločno je čutil, da bi moral iti tja in vendar ne more. Pogladil se je po bradi in zamrmral:

»Pozno je in obrit nisem..«

Obrnil se je proti domu. Južni veter se mu je v gostih, težkih sunkih zaletaval pod noge. Hodil je, kakor bi moral premagovati zapreke. Hudiča, moral bi nekaj storiti je mislil, kmalu bi moral storiti... Pri tem ga ni prevzelo nekdanje občutje, da je nekaj, kar ga sili, da bi storil. Samo hotel je storiti, sam je hotel, čeprav bi končno ne bilo treba. Zaradi drobnega dekleta, ki spi v Lojzini kuhinji in večer za večerom posluša, kako ji Lojza pripoveduje... vrag vedi, kaj ji pripoveduje — nemara o tem, da je bil Ciril njen ljubi in da ji je prinašal ukradeno žganje. Mihela pa mu tega nikoli ne omeni — in zazdelo se mu je, da je nekaj slabega v tem, ker ve in mu ne upa omeniti, ali pa ji je tisto razmerje čisto nevažno. Preklete ženske, mu je preblisnilo možgane, človek nima miru pred njimi! Ena te goni zdoma, druga te hoče prikleniti na grunt... in končno so vse enake. Človek bi obupal! Sicer pa bi bilo lahko vse dobro, če bi nehali govoriti o ženitvi...

Doma se je oblečen vrgel na posteljo. Najboljše bi bilo, če bi odšel takoj že zjutraj, si je dejal in je vedel, da tega ne bo storil. Zjutraj bo kakor vsak dan: oče bo poklical pod stopnicami in on bo vstal, potem pa bosta spet ves dan delala skupaj, ne da bi spregovorila eno samo nepotrebno besedo. In zvečer bo prišla Ana in kakor hitro bo prišla, bo spet povsod Cila: v apnenici za novo hišo in v gradbenem dovoljenju — on pa bo vedel, da Ana laže in si v resnici samo želi, da bi res zapustil dom in ga prav zaradi tega ne bo mogel zapustiti. In Mihela ne bo nikoli rekla: Odloči se ali pa te pustim — sploh ničesar ne bo rekla! Samo o službi v tovarni bo govorila, kakor da bi bila taka odločitev samo kratka pot v mesto, kjer se človek sprehodi po semnju med stojnicami in si naroči v gostilni papriciran golaž in vrček piva — potem pa spet sede na kolo in se odpelje domov, vesel, da je dan prinesel majhno spremembo v enolično življenje.

Ciril je ležeč na postelji začutil, da zdaj niti očeta več ne sovraži. Sovražil ga je samo tako dolgo, dokler ga je starec držal na kratko, kot nekakšnega zanikrnega hlapca, na katerega se nikoli ne moreš povsem zanesti — zdaj pa mu je stari hotel izročiti grunt, umakniti se in njega narediti za gospodarja. Postavil mu je en sam pogoj: da se oženi s Cilo. Pravzaprav niti ne: hotel je, da pusti Mihelo. To je bilo vse in Cirilu se je izmenoma dozdevalo, da je to zelo veliko, preveč, in da je pravzaprav zelo malo. Navsezadnje res malo za tisto svobodo, po kateri je hrepenel kakor priklenjen pes. To je bila končno poštena kupčija, tako trdna in jasna kot vse, kar je kdaj storil stari Zaletel. Če se prav premisli...

Da, če se prav premisli, se je oklenil Mihele predvsem zato, ker se je čutil zapostavljenega, ker sta ga oče in grunt vklepala v tisoč vezi in si je želel, da bi se jih otresel. Toda grunt ga je zdaj izpustil — lahko mu postane gospodar, ko je bil doslej samo hlapec. V tem je nekaj opojnega. Prevzema ga, kakor bi se napil mladega vina. Da bi končno smel ravnati v vsem po svoje, da bi mu nihče več ne smel ukazovati... To je gotovo mnogo več, kot bi mogel doseči drugod, čeprav bi postal šofer.

Toda Mihelo ima rad.

Spomnil se je, kako je nekoč prišla k njemu prav v to zapuščeno sobo, kjer je ležal zdaj in kako so njene oči kradoma romale po razmetanih predmetih, kako so se skrivaj dotaknile umazanije in navlake, kakor bi se je sramovala ali kakor bi ji bilo hudo, da ga najde v takem zapuščenem prostoru, in mu je potem svetlo in razumevajoče pogledala v obraz. Tu sta ležala drug ob drugem in ona je bila vse prežeta od strahu, da bo prišel gospodar in ju presenetil, potem pa se bo nekaj zgodilo. Tisto »nekaj« je bila zmeraj bojazen, da jo bodo odtrgali od njega. Spomnil se je, da je bil on tisti, ki je prvi govoril, da bi zaradi nje odšel od doma in bi mu ne bilo prav nič težko — ampak takrat seveda še ni vedel, da mu je oče pripravljen izročiti grunt. Ko mu je začela vračati ljubezen, mu je bilo, kakor da je prvič v življenju našel nekaj opijemljivega, kar ga ne bo nikoli izdalo, nekaj kar je trdnejše kot grunt in neskončno pomembnejše kot vsa izročila. Takrat je bilo tako lahko misliti na to, da bosta šla oba odtod in nekje zaživela mirno, sproščeno, kakor živi toliko ljudi po vsem svetu. Zdaj pa so se stvari tako čudno zamotale...

Po tistem večeru je še večkrat premišljal o tem in bil je čimdalje bolj neodločen. Poredkeje je zahajal v župnišče. Mihelin zbegani, plahi obraz mu je bil muka in kadar je začela govoriti o tem, da bi zdaj prav lahko šel v tovarno, se je izmikal in zdelo se mu je, da tega ne more več prenašati. Tudi pri Gregorcu se je še nekajkrat oglasil in zmeraj spet je odhajal z občutkom, da Cilo sovraži, ker je tako zdrava, tako odločna in ima vse tisto, česar Mihela nikoli ne bo imela. Bil je sredi vrtinca in zavedal se je, da se ne more upirati. Ni imel dovolj moči. Stvari so se tako temeljito spremenile in življenje je začel gledati, kot bi ga postavili na neko drugo razgledno točko, odkoder je pokrajina videti čisto drugačna. On in Mihela, dokler mu oče ni ponudil grunta — to je bilo lahko, celo dobro — zdaj pa je grunt ležal pred njim in treba mu je bilo samo stegniti roko po njem. Pravzaprav bi bil norec, če bi ga ne vzel, je pomislil nekoč in potem ga tista misel ni več izpustila vse do onega sobotnega večera, ko je oče odšel iz kuhinje in mu pomignil, naj gre z njim, da Podlesnica ne bo slišala, o čem se bosta menila.

Stala sta zunaj na pragu, bila je noč in čez dvorišče je vlekel suh marčev veter. Stari je gledal v tla in v ustnem kotu žveli cigareto, Ciril je stal tik zraven njega in si mislil, da prav dobro ve, kaj mu bo rekel. Potem je oče odvrgel cigareto in gledal v tleči ogorek na tleh, dokler ni ugasnil, nato pa se je s počasno, slovesno kretnjo obrnil k sinu in rekel:

(Se nadaljuje)

NAPREDEK NK VELENJE

šport šport šport

LE S SKUPNIMI PRIZADEVANJI

V letošnjem nagometnem tekmovanju v slovenski conski ligi nastopajo tudi tri enajstorice naše občine: Partizan iz Šoštanja, Šmartno iz Šmartnega ob Paki in Rudar iz Velenja. V prvem delu tekmovanja se je najbolje uvrstila ekipa Velenja. O tem kako so Velenjčani zadovoljni z doseženimi rezultati in kaj pričakujejo v nadaljevanju, nam je povedal tehnični vodja kluba Zlatko Radovanović.

— Pred letošnjim nastopom SCNL smo si postavili nalogo, da se bomo borili za vrh tabele. Za nami je jesenski del tekmovanja. Uvrstili smo se na drugo mesto z dvema točkama zaostanka za vodečim moštvom Nafta iz Lendave. Če ocenjujemo rezultate lahko rečem, da so nam prekrižali račune Šmarčani, saj smo v Šmartnem ob Paki morali pustiti dve točki. Po nepotrebnem smo izgubil točko proti Dravi doma in v zadnjem kolu v Žalcu. Kljub temu mislim, da še ni nič izgubljenega in bomo v nadaljevanju to lahko popravili. To pa bomo lahko dosegli le s skupnimi prizadevanji vseh, ki jim je pri srcu nogomet in ki želijo napredek našega moštva. Ob teh naših željah pa se postavlja vprašanje (če se uvrstimo v SNL) ali bomo kos nalogam, ki nas čakajo v novem mnogo zahtevnejšem in odgovornejšem tekmovanju. V moji pristojnosti je predvsem vprašanje enajsterice, ki se v sedanjem sestavu ne bi bila sposobna spoprijeti z najboljšimi slovenskimi moštvi. Gre predvsem za napadalno vrsto. Kot se je do sedaj pokazalo, je slabši del moštva. Potrebovali bi vsaj dva napadalca, ki bi znala v pravem trenutku efektno streljati na gol. V nadaljevanju prvenstva bomo videli koliko bomo uspeli dosedanje slabosti odpraviti.

Za nadaljevanje prvenstva, smo se že sedaj pripravljali. Do 15. januarja se bodo igralci pripravljali enkrat na teden v telovadnici RSC. Namen teh priprav je, da bi igralci z dopolnilno športno aktivnostjo izpolnili svoje telesne sposobnosti. V drugi polovici januarja pa bomo nadaljevali s kondicijsko in tehnično pripravo.

Nova smučarska vlečnica v Mislinji

Smučarji iz Velenja so že dolgo časa težko čakali, da bi kdorkoli v bližini Velenja na lahko dostopnem kraju, ki pa ima pozimi dovolj snega, postavil smučarsko vlečnico. Ta želja se jim bo letos izpolnila.

TVD »PATIZAN« Mislinja je letos sklenil pogodbo z »LJUBLJANA-TRANSPORT« - za najem 300 metrov dolge smučarske vlečnice, ki so jo Mislinjčani že postavili na preizkušenem terenu ob cesti v Mislinjski graben, na severnem pobočju gorskega hrbta, ki se nad Mislinjo končuje v Turjaku. Teren za smučanje je dovolj širok in razgiban tako, da si vsak smučar lahko poišče progo po svojih smučarskih sposobnostih. Smučišče ima spodaj še prilično dolg iztek, kar je za začetnike ali manj izvežbane smučarje, ki zavojev še ne obvladajo, posebno važno.

Vlečnica je oddaljena od glavne ceste Velenje—Dravograd samo 1 km. Dostop je možen z avtom po cesti, ki se odcepi pred gostiščem »GOJKO« v Mislinji na desno. Ta cesta ima zelo rahel vzpon in jo pozimi redno plužijo tako, da je ob vsakem času možen dostop z osebnim avtomobilom v neposredno bližino vlečnice, to je do lesenega mostu čez Mislinjo. Tu je možno parkirati in nato je peš samo še nekaj minut čez most do spodnje postaje vlečnice. Vsekakor pa bo potrebno še pred zimo urediti primeren prostor za večje število osebnih vozil.

In cene? Bodo zelo zmerne. Za enkratno vožnjo bo plačal odrasli smučar 0,50 N-din, za 10 voženj skupaj pa samo 4,00 N-din. Osnovnošolska mladina pa bo plačevala vozovnice po 0,30 N-din. Te cene so nižje od vseh cen na istovrstnih vlečnicah v Sloveniji in bodo sigurno vzpodbudile smučarje k njenemu čim bolj intenzivnemu izkoriščanju.

Če bo letošnje obratovanje vlečnice uspelo, o čemer skoro ne dvomimo, namerava TVD »PARTIZAN« Mislinja to vlečnico prihodnje leto odkupiti in teren še bolje urediti. Pripravljajo tudi osnutek za sedežnico dolžine 800 m, ki bo vodila prav do vrha grebena, od koder bodo potem speljali v dolino več smučarskih prog.

Takšen razmah zimskošportnih naprav in s tem tudi smučarskega športa bo nedvomno koristil tudi smučarjem iz Velenja, ki bodo v oddaljenosti samo 16 km imeli poceni na razpolago izvrstna smučišča. Treba pa bo znati to tudi ceniti in z disciplineiranim obnašanjem prispevati k velikemu trudu, ki so si ga nekateri mislinjski športni funkcionarji naprtili na rame. Od tega bomo imeli vsi koristi.

POIMENOVANJE NOVIH CEST V VELENJU

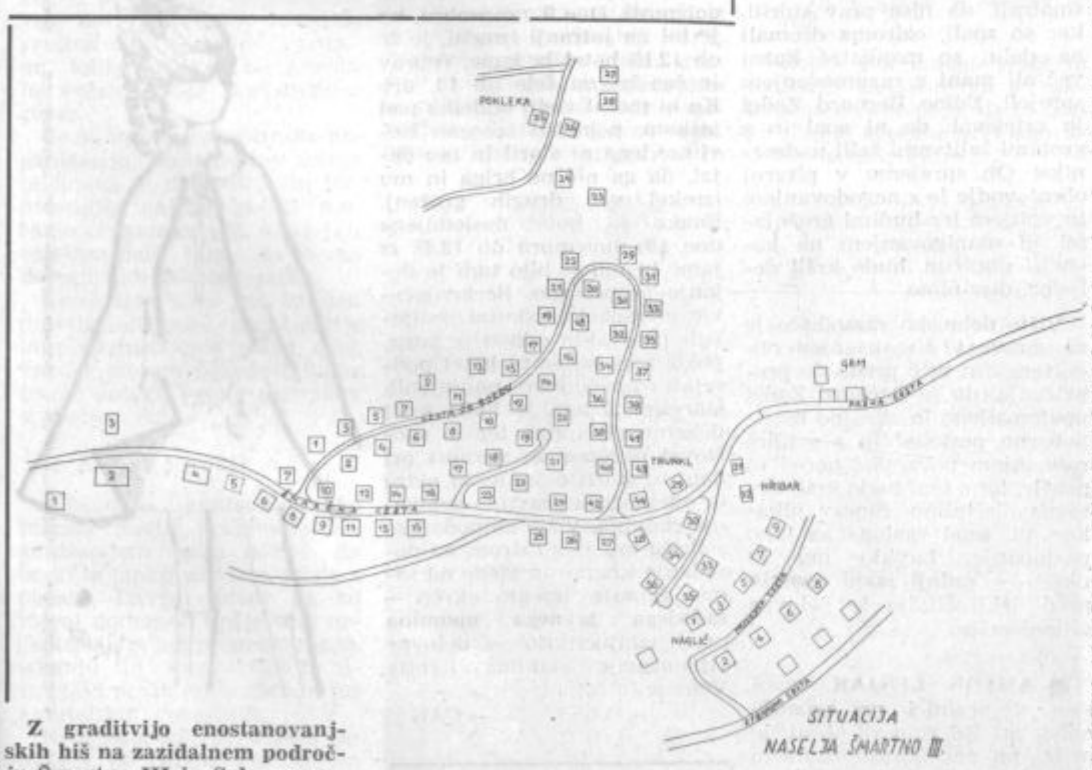

Z graditvijo enostanovanjskih hiš na zazidalnem področju Šmartno III in Sela, so nastale štiri nove ceste, ki jim je treba določiti imena. Iz priložene situacije je razvidno, kje so te ceste in kakšne predloge je že pred tem sestavila komisija za poimenovanje cest Skupščine občine Velenje.

Komisija je zbrala predloge med samimi bodočimi prebivalci tega področja. Ti ljudje so bili predvsem za domača imena, imena, ki človeku takoj povedo, kje je cesta. Na osnovi teh predlogov je komisija sestavila osnutek poimenovanja cest in ga predložila v potrditev svetu za splošne in notranje zadeve. Razen teh štirih cest, je še predlagala poimenovanje ceste ob železniški progi, kjer stojijo polatrijske hiše in blok upokojencev in sicer bi se naj ta cesta poimenovala po pesniku Otonu Zupančiču v Zupančičevo cesto. Njej sosedne ceste se tudi imenujejo po literarnih delavcih in je bila komisija mnenja, da je najbolje, da se ta cesta vključi v krog sosednih cest.

Svet za splošne in notranje zadeve pa tega osnutka ni sprejel, niti ni sam izbral in določil novih imen, temveč je sklenil, da se naj povabi k sodelovanju za izbiro imen širši krog občanov, zgodovinarje, slaviste itd. Svet je mnenja, da je treba poimenovati ceste po revolucionarjih — domačih ali pa, da mora imeti ime zgodovinsko obeležje.

Vabimo vse občane, predvsem ljudi, ki poznajo zgodovino kraja, naj s svojimi predlogi pomagajo k poimenovanju teh cest.

V kolikor ne bi mogli predlagati konkretnih imen, povejte vsaj to, če ste za imena, ki imajo zgodovinska obeležja ali za domača imena.

Predloge oziroma mnenje, pošljite čimprej komisiji za poimenovanje cest Skupščine občine Velenje.

Komisija za poimenovanje cest Skupščine občine Velenje

Iz poročila zavoda za prosvetno pedagoško službo Celje na konferenci ravnateljev osnovnih šol

(Nadaljevanje iz prejšnje številke

OPISANJE UČENCEV — glavni problem šole

Za boljše razumevanje tega problema naj služi primerjalna preglednica o številu in odstotku učencev, ki so končali obvezno osemletno šolanje v preteklih petih letih:

			1966/67	1965/66	1964/65	1963/64	1962/63
Do 4. razr.	6 učencev		1,3 %	1,1 %	0,7 %	1,6 %	1,6 %
V 5. razr.	17 učencev		3,6 %	5,5 %	5,6 %	4,4 %	5,6 %
V 6. razr.	32 učencev		6,8 %	8,7 %	11,8 %	11,6 %	15,9 %
V 7. razr.	70 učencev		14,9 %	21,6 %	25,7 %	26,4 %	23,7 %
V 8. razr.	345 učencev		73,4 %	63,1 %	56,2 %	56 %	53,2 %
Skupaj	470 učencev						

Iz preglednice vidimo, da primerjava z lanskim in prejšnjimi leti pokazuje izboljšanje v vseh razredih, razen v IV. razredu, posebno očiten je napredek v zaključnem VIII. razredu, ki je tudi najvišji v medobčinskem merilu.

Vendar pa vemo, da so v tem številu in odstotku upoštevani tudi učenci, ki so obiskovali šolo še 9. in 10. leto, v njem so upoštevani tudi učenci, ki so se preselili na območje občine. Zato je realen prikaz osipanja učencev le, če pri tem upoštevamo samo učence, ki so se vpisali na šole v občini v I. razredu in na njih tudi končali v VIII. razredu; takih pa je 64,2 %. Če le-tega primerjamo z medobčinskim povprečkom (58,9 %) je navzlic temu velenjska občina na I. mestu.

Spričo dejstva, da nad $^1/_3$ učencev v občini ni uspešno končalo v osmih letih obveznega šolanja, to je v VIII. razredu, je prav, da ta problem postavimo v središče pozornosti vseh prizadevanj v prihodnjih letih — imajo nesporno dolgoročni značaj — in to ne samo šole, marveč tudi ostalih dejavnikov, ki so pri tem soodgovorni. Pri tem velja resno opozorilo vsem prizadetim, da je v bodoče zaprta pot za nadaljnje šolanje vsem otrokom, ki ne končajo VIII. razreda zato, ker je uveljavljen novi zakon o srednjih šolah.

O vzrokih za tako stanje glede osipa učencev je bilo že mnogo izrečenega in napisanega. V okviru tega sestavka povzemamo samo poglavitne iz poročila pedagoške službe in razprave konference ravnateljev, zadnje in prejšnjih.

Vzroke razvrstimo v 3 kategorije: v tiste, ki so v učitelju in šoli, v tiste, ki so v učencu ter tiste, ki koreninijo v družini in učenčevem okolju.

UČITELJ — ŠOLA

Glede na to, da je konferenca ravnateljev obvezala vse osnovne šole, da učiteljski zbori predelajo zadevno poročilo pedagoške službe in pri tem zagledajo lastne slabosti in pomanjkljivosti v učnovzgojnem delu, sprejmejo konkretne zaključke za izboljšanje stanja odprtih problemov, zato na tem mestu ne kaže analizirati vzrokov osipanja učencev, ki so na šoli.

Videti pa je, da je vendarle potrebno ob tem opozoriti na dve pomembni in aktualni nalogi, ki imata širši in globji pomen in sta povezani z izvajanjem družbene in gospodarske reforme pri nas; mislimo na vzgojo družbenih odnosov in idejnost vzgojno-izobraževalnega dela.

Znano je, da smo reformo šole pri nas začeli že pred leti, da je dala doslej ugodne organizacijske in tudi določene izobraževalne rezultate, da pa v vzgojnih dosežkih zaostajamo iz več razlogov, predvsem zato, ker je vzgoja izredno zapleten in dolgotrajen proces. Prav zato je tudi reforma šolstva kot celote dolgoročno dejanje (kulturno in gospodarsko razvite dežele jo izvajajo ponekod že dve ali več desetletji in je še niso dokončali, npr. Švedska, Italija idr.).

Reforma šol je v bistvu del družbene reforme, katere bistveni element je ustrezna stopnja socialističnih odnosov v pogojih samoupravljanja, ki pa se oblikujejo že v osnovni šoli. Iz pojmovanja, da je v socializmu človek najvišja vrednota, rastejo nove moralne vrednote; te pa terjajo organizacijo takih odnosov, ki temelje na človekoljubju in spoštovanju človekove, tudi mlade osebnosti. Taki odnosi, ki bodo zgrajeni na vzajemnem spoštovanju in zaupanju, tako med učiteljem in učencem, kot med součenci in med součitelji, kakor med šolo in družinami učencev ter vsem družbenim zaledjem, bodo skladni z načeli družbene in s tem šolske reforme.

To poudarjamo zato, ker je bilo moč v praksi ugotoviti negativne pojave, zlasti v odnosih med šolo in domom. Ti odnosi naj bi temeljili na načelu enakopravnega partnerstva ter skupnega in vzajemnega sodelovanja pri razreševanju vzgojnih vprašanj v dobro otroka. V razmerjih med šolo in domom bo potrebno v prihodnje še mnogo poglobljenega in vztrajnega dela ne samo pedagoških, marveč tudi družbeno-političnih dejavnikov v komuni.

V prizadevanju dati mladini napredno izobrazbo in vzgojo, so šole v občini v preteklosti v težkih okoliščinah delovanja protisocialističnih sil dosegle pomembne rezultate. Vendar pa je potrebno v boju za socialistično idejnost vzgojno-izobraževalnega dela v prihodnje vložiti nadaljnje napore pri posredovanju znanstvene resnice, z močjo dokazov in preprečljivo povezovati učno snov z dogajanji v prirodi in družbi ter v učencih razvijati tiste vrline in navade, ki jih naša družba najbolj ceni.

Da bo pedagog lahko uspešno opravljal tako odgovorne družbene naloge, mora imeti dvoje: biti zato čim bolj usposobljen in dobiti še večjo družbeno veljavo, ki mu gre! Zato bo v prihodnje še več storil predvsem na samem izobraževanju in pri nadaljnjem strokovnem in pedagoškem izpopolnjevanju. Podatek, da izredno študira 36 osnovnošolskih učiteljev — to je ena petina vseh — na višjih in visokih šolah, da je od teh desetorica že diplomirala, je izredno pomemben in obeta vidnejše premike v šolsko-reformnih prizadevanjih; obenem pa naj bi bil vzpodbuden za ostale pedagoške delavce v smislu nadaljnjega poklicnega izpopolnjevanja. Jedro notranje preobrazbe šolskega dela je v posodobljanju vzgojnoizobraževalnega procesa, v uvajanju modernih učnih oblik ter takih učnih metod in tehnik, ki bodo navajale učence k veselju do dela, razvijale in utrjevale njegove delovne navade ter vzbujale želje po nadaljnjem iskanju in ustvarjanju.

UČENEC — ŠOLA

Učitelji povsem opravičeno očitajo današnjemu učencu, da nima delovnih navad; s tem v zvezi nastopajo neredrnosti **pri izvrševanju** danih nalog. Zanimivo je pri tem ugotoviti, da večina učencev doma še kar redno izdeluje pismene naloge, medtem ko za učenje ne kažejo dovolj volje in pripravljenosti ter se zadovoljujejo s tem, kar pridobijo pri pouku. To pa je seveda premalo, zlasti na višji stopnji pri predmetnem pouku, kjer je zahtevnost učne snovi večja.

Drugi vzrok, ki je psihološke narave, je v tem, da je miselna zbranost mnogih učencev nezadostna zaradi raznih zunanjih vplivov in najrazličnejših otrokovih interesov, medtem ko stvarno delo v šoli in učenje doma terjata od učenca poleg trdne volje tudi koncentracijo, posebno pri zahtevnejših predmetih.

DRUŽINA Z OTROKOVIM OKOLJEM — ŠOLA

Če primerjamo današnje odnose staršev do šole z onimi izpred 15 ali več let nazaj, ugotovimo velike in razveseljive spremembe, ki govore v prid otroku. Večina staršev se dobro zaveda, da je najboljša dediščina, ki jo omogočajo svojemu otroku — šolanje, ki odpre mlademu človeku pot v samostojno življenje. Zato za svojega otroka — šolarja skrbe, budno spremljajo njegov razvoj in napredek v šoli ter koristno sodelujejo s šolo.

Vendar pa vsi starši niso taki. Iz prikaza v prejšnjem poglavju, kjer smo obravnavali socialno strukturo ponavljalcev, smo ugotovili, da je skrb nekaterih staršev za napredek delavskih in kmečkih otrok pomanjkljiva, zato je teh otrok največ takih, ki ne končajo VIII. razreda.

NEKAJ BO TREBA UKRENITI

Roditeljski sestanki, kakor tudi drugi stiki šole s starši, v večini krajev dosegajo svoj namen: zbližanje šole z domom in medsebojno sodelovanje. Roditeljski sestanki so postali kakovostni, zlasti na nekaterih šolah, in so celo najbolj obiskani sestanki nasploh.

Toda na roditeljske sestanke vendarle ne prihajajo vsi starši, zlasti ne tisti, ki jih šola najbolj pričakuje. Na umski in telesni razvoj nekaterih otrok vplivajo skrajno neurejene družinske razmere alkoholizem, brezbrižnost staršev do otrok, hlastajo za ugodnim osebnim standardom, vzgojo lastnih otrok pa zanemarjajo, jih prepuščajo kvarnim vplivom ceste, njihovi otroci nekontrolirano gledajo neprimerne filme in čitajo neustrezne knjige in liste, nekateri kmečki starši pa izkoriščajo preko mere za domača dela itd. Še in še bi naštevali take negativne in zaskrbljujoče primere.

Mnogi učenci nimajo ustreznega varstva ob celodnevni zaposlitvi oz. odsotnostjo staršev. Na konkretne predloge pedagoške službe in občine za več let nazaj ni **stvarnega odziva** pri neposredno zainteresiranih, tj. pri starših, šoli, krajevni skupnosti, društvu prijateljev mladine in pri drugih družbeno-političnih organizacijah, za organiziranje podaljšanega bivanja učencev v šoli, čeprav je občina bila in je še pripravljena finančno podpreti to dejavnost. Res je, da je spričo pomanjkanja šolskega prostora na centralnih šolah možno organizirati podaljšano bivanje učencev v tako imenovanih varstvenih oddelkih v šolah le v Šoštanju, zlasti na I. osnovni šoli. Videti pa je, da za to pomembno dejavnost ni dovolj volje in pripravljenosti vseh prej navedenih dejavnikov.

Ti otroci razrede ponavljajo, samo formalno izpolnjujejo šolsko obveznost in končajo šolanje v enem izmed nižjih razredov, nekateri se celo iztirijo in postanejo mladinski prestopniki itd. Torej, nekaj bo treba ukreniti, da bo tudi tem otrokom odprta pot v primerne poklice in s tem v človeka vredno življenje.

Predvideno je sicer, da bo z letom 1968 sprejet zakon o skupnosti varstva otrok, ki pa bo omogočil uresničevanje visoko vrednih smotrov v dobro mladih občanov le ob izdatni podpori in sodelovanju neposredno zainteresiranih kakor tudi vseh družbenih in samoupravnih dejavnikov v občini.

SALEŠKI RUDAR — uredništvo Velenje, Titov trg 2, poštni predal 89, telefon 85-087 — Lastnik in izdajatelj: občinska konferenca SZDL — Urejuje uredniški odbor — Glavni in odgovorni urednik LJUBAN NARAKS — Časnik je izhajal kot »Rudar«, glasilo delovnega kolektiva rudnika lignita Velenje — Od 1. maja 1965 dalje ga izdaja občinska konferenca SZDL občine Velenje — List izhaja vsak drugi četrtek — Posamezna številka stane 30 par (30 starih dinarjev) — Letna naročnina 7 dinarjev in 50 par (750 starih dinarjev) — Naročnina se plača vnaprej na tekoči račun: 5074-8-369 pri SDK, ekspozitura Šoštanj — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Tisk in kliše: GP »Celjski tisk« Celje.

V NOVOLETNI ŠTEVILKI

VELIKA NAGRADNA KRIŽANKA

50.000 STARIH DINARJEV

BOLEZNI IN ZDRAVLJENJE

Virusne infekcije dihalnih organov

Vse lažje bolezni respiratornih organov (organov za dihanje) ljudje po navadi imenujejo — gripa. Vendar ne gre prav v vseh primerih za gripo (influenco), čeprav je gripa najpogostejša bolezen dihalnih organov in najpogostejša bolezen sploh. Prav zaradi tega, ker se gripa tako pogosto javlja, predstavlja poseben socialno-medicinski problem. Vse oblike gripe, ki so povezane s povišanjem telesne temperature in splošno oslabelostjo organizma, predstavljajo potencionalno nevarnost za težje bolezni, zato je potrebno, da se bolniki varujejo večjih naporov in da čimveč mirujejo. Pogostokrat gripa opravičuje bolniški dopust vsaj za nekaj dni, pa pomeni to ob veliki razširjenosti bolezni tudi znaten ekonomski problem.

Influenca je že zelo stara bolezen, čeprav povzročitelji dolgo niso bili znani. Največkrat se javlja v obliki epidemij, ki lahko prerastejo v prave katastrofe. Epidemije, razširjene preko kontinentov, imenujemo pandemije. Znane so tri pandemije gripe — leta 1890, 1918 in 1957 (azijska gripa). Najtežja pandemija leta 1918 — takoimenovana španska gripa, se je odlikovala z visoko smrtnostjo, saj je zahtevala okoli dvajset milijonov človeških žrtev. Vse to je navedlo raziskovalce, da so se pričeli intenzivno ukvarjati z gripo. Vendar je bil prvi povzročitelj gripe odkrit šele 1933. leta. Odkrili so ga Angleži Smith, Andrews in Laidlaw z brisom iz žrela bolnika z gripo. Kasneje se je ugotovilo, da gripo povzroča več različnih virusov, kar je pojasnilo to, da se gripa lahko javlja zaporedoma pri enem pacientu in da praktično sploh ne obstaja imunost (odpornost).

Gripo povzročajo v glavnem trije različni virusi iz skupine ADENO — virusov. Imenujejo se virus influence A, B in C. Virusi prodrejo skozi usta oziroma skozi nos. Vir infekcije je človek, ki že ima gripo in jo širi s kapljicami iz ust pri kašljanju. Takoj po infekciji se pokažejo vsi simptomi (znaki) bolezni. Karakteristično je povišanje telesne temperature na 38 do 39° C, splošna oslabelost organizma s slabše izraženimi bolečinami v mišicah in rinitisom (nahodom). Simptomi se tudi brez zdravljenja oblažijo po nekaj dnevih ležanja, vendar je potrebno mirovanje in nega bolnika, ker je oslabljeni organizem lažje pristopen sekundarnim infekcijam z bakterijami. Sekundarne infekcije bakterijskega porekla, ki jih označujemo tudi kot komplikacije gripe, niso redek pojav.

Najtežja, a žal tudi najpogostejša komplikacija je pljučnica (pneumonia), največkrat posledica infekcije s stafilokoki in pneumokoki. Prav te komplikacije so lahko smrtno nevarne, kar kaže na to, da tudi povsem nedolžne gripe ni jemati preveč lahko. Pri vsakem od simpotomov, ki smo jih našteli, povišanje temperature, slabosti organizma — je najbolje iskati zdravniško pomoč, posebno, če se povišana temperatura drži več dni zaporedoma. To je važno bolj zaradi nevarnosti komplikacij kot pa zaradi gripe same.

Ker do danes še ni poznano sredstvo, ki bi delovalo na virusne gripe, je najprimernejše zdravljenje pri povišani temperaturi in splošni slabosti v obliki raznih sredstev proti povišani temperaturi, predvsem pa je važno, da bolnik čimveč miruje v toplem prostoru. V primeru visoke temperature ali daljšega trajanja slabšega stanja organizma je potrebno iskati zdravniško pomoč radi odgovarjajočega zdravljenja oziroma preventivnih mer proti komplikacijam gripe (na primer dajanje antibiotikov).

Zadnje čase se precej polaga na cepljenje proti gripi. To je važen napredek v borbi proti gripi in njenim komplikacijam. Predvsem je cepljenje važna obrambna mera proti epidemijam gripe. Tako je priporočljivo cepljenje v večjih kolektivih, šolah in podobno in pa cepljenje uslužbencev javnih služb (promet, trgovina itd.). Dobre rezultate je pokazalo cepljenje tudi pri otrocih, posebno zelo mladih (tudi dojenčkih), ki so že na splošno manj odporni proti raznim infekcijam.

Zahvala

Ob nepričakovani izgubi ljubega moža in očeta

JOŽETA ŽIVICA

se iskreno zahvaljujeva vsem sorodnikom, prijateljem, znancem in organizacijam, ki so ga v velikem številu spremili v njegov prerani grob, mu darovali prelepo cvetje, nama pa osebno ali pismeno izrazili sožalje. Še posebna zahvala tovarišu Hrenu in družini Geratič za pomoč ob žalostnem dogodku. Nadalje prisrčna hvala predstavniku tovarne »Gorenje«, zvezi združenja borcev in ZROP za ganljive poslovilne besede.

Zalujoči: žena Fanika in hčerka Marjana

Do novembra nakopali 2,567.920 ton lignita

Z operativnim planom za mesec december je predvidena proizvodnja 263.300 ton premoga v 25 delovnih dneh. Tako je sklenil upravni odbor rudnika na eni svojih zadnjih sej, na podlagi predloženih načrtovanj tehnične službe podjetja.

Člani upravnega odbora so na svoji redni seji med drugim obravnavali dotedanje rezultate dela in na podlagi doseženih rezultatov ugotavljali, da je bilo do konca meseca novembra proizvedeno skupaj z rudarskim šolskim centrom 2,256.920 ton lignita, kljub temu, da se je obratovalo 6 dni manj kot je predvideval osnovni plan podjetja. Dosežena je bila nadplanska proizvodnja v višini 12.130 ton premoga, kar je vsekakor vzpodbudno.

Za mesec december pa je upravni odbor potrdil predlog operativnega plana, ki bi se naj izpolnil v 25 delavnikih ob eni prosti soboti, dne 30. decembra. Posamezni obrati naj bi dali naslednjo proizvodnjo: jama-vzhod 186.300 ton; jama-zahod 42.000 ton in rudarski šolski center 35.000 ton lignita.

Upravni odbor je na svoji seji obravnaval med drugim tudi predlog sprememb in dopolnitev pravilnika o kreditiranju stanovanjske izgradnje in dodeljevanju stanovanj ter potrdil predlog stanovanjske enote za izvedbo natečaja za odprodajo stanovanj in stanovanjskih hiš v skladu z določili pravilnika. Odobril je tudi kreditne pogoje, ki so sorazmerno ugodni. Interes rudnika je, da čimveč delavcev kupi stanovanja in stanovanjsko hišo v kateri stanuje ter na ta način sprosti sredstva za nadaljnjo stanovanjsko izgradnjo. Pri tem je opazno, da so kreditni pogoji za nakup stanovanj v blokih ugodnejši od pogojev za nakup stanovanjskih hiš. Natečaj bo izveden takrat, ko bo rudnik zbral in centralni delavski svet odobril potrebna sredstva s katerimi se bo lahko kreditiralo delavce, skupaj s sredstvi njihove lastne udeležbe.

—ČAN

POROKE

— Anton TRATNIK, delavec iz Velenja, Kajuhova 4 in Katarina LETONJA, delavka iz Velenja, Kajuhova c. št. 4.

— Stjepan MATKOVIĆ, mesar iz Cešljakovca št. 27 in Ljubica NARAGLAV, delavka iz Velenja, Šercerjeva c. št. 9.

— Mladen ČANDRLIĆ, mesar iz Kraljevice št. 16 in Ivana ROZMAN, natakarica iz Plešivca št. 54.

— Janez SLUGA, rudar iz Velenja, Celjska c. št. 3 in Ana RAZBORNIK, delavka iz Velenja, Celjska c. št. 3.

— Ludvik HOJAN, rudar iz Velenja, Slandrova c. št. 39 in Terezija KAMENIK, delavka iz Velenja, Podkraj št. 1.

— Alojzij ZABUKOVNIK, gradbeni miner iz Pake pri Velenju št. 31 in Kristina FRIŠKOVEC, gospodinja iz Pake pri Velenju št. 31.

— Stevan MIŠIĆ, oficir JA iz Zgornje Bistrice št. 15/e in Majda GODNIČ, uslužbenka iz Prebolda št. 93.

— Mihael HRIBERŠEK, osebni upokojenec iz Pake pri Velenju št. 71 in Marija POVH, poljedelka iz Šmartinskih Cirkovc št. 21.

— Jože NONAR, rudar iz Pake pri Velenju št. 22 in Justina JURPO, delavka iz Pake pri Velenju št. 54.

— Ivan PRAPROTNIK, rudar iz Kavč št. 17 in Lasta ŠEŠERKO, gospodinja iz Zgornje Voličine št. 16.

— Ivan VODOŠEK, trgovec iz Janškovega sela št. 26 in Terezija ŠMON, delavka iz Laz št. 3.

— Pavel ŠPEGELJ, poljedelec iz Spodnjega Dolliča št. 10 in Anica ROBNIK, delavka z Podkraja pri Velenju št. 17.

— Jernej KRUŠIĆ, vodovodni inštalater iz Dobrave št. 76 in Ernestina ZEMLJAK, natakarica iz Šoštanja, Koroška c. št. 18.

— Peter PODOVRATNIK, rudar iz Topolšice št. 60 in Vida PERGOVNIK, delavka iz Topolšice št. 60.

— Martin PRELOŽNIK, rudar iz Šoštanja, Goriška c. št. 14 in Terezija ARNUŠ, poljedelka iz Rožengrunta št. 13.

— Janez Viktor ZACIRKOVNIK, mizarski pomočnik iz Šoštanja, Aškerčeva 10 in Pavla JEHART, delavka iz Šoštanja, Aškerčeva c. št. 10.

SMRTI

— Jera SOVIĆ, družinska upokojenka iz Raven št. 4, stara 83 let.

— Alojz PEPELNIK, upokojenec iz Šoštanja, Koroška c. št. 9, star 62 let.

— Barbara KURNIK, socialna podpiranka iz Stražišča št. 8, stara 71 let.

— Marija GABERŠEK, kmetica iz Raduš št. 34, stara 73 let.

— Janez GOBEC, upokojenec iz Velenja, Ljubljanska c. št. 54, star 71 let.

— Jožef PLAZNIK, kmetovalec iz Laz št. 20, star 61 let.

— Franc DOBOVIČNIK, soc. podpiranec iz Pake pri Velenju št. 83, star 71 let.

— Alojz KRAJNČIĆ, osebni upokojenec iz Velenja, Tavčarjeva c. št. 18, star 79 let.

— Jurij LEBIĆ, dekan iz Arnač št. 3, star 69 let.

— Janez ARLIĆ, delavec iz Skal št. 20, star 63 let.

— Ana MEH, družinska upokojenka iz Šmartnega ob Paki, Mali vrh št. 14, stara 84 let.

Novi člani pri občinskem sindikalnem svetu

Delegati sindikalnih podružnic so na nedavnem občnem zboru občinskega sindikalnega sveta izvolili med drugim tudi novo občinsko vodstvo pri tem svetu.

V predsedstvo občinskega sindikalnega sveta so bili izvoljeni: Teodor Jelen, Rudi Delopst, Franc Mažgon, Peter Besal, Jože Kovač, Stane Žula, Rudi Kortnik, Franc Pečovnik in Milan Štimac.

Člani plenuma so: Elfrida Ambrožič, Lojze Batič, Anton Blaj, Jože Brinovšek, Anton Crepinšek, Rudi Delopst, Vida Gradišar, Ignac Hanžič, Franc Hudomal, Teodor Jelen, Evgen Jesih, Rado Kasesnik, Rudi Kortnik, Jože Kovač, Tatjana Šrmo, Franc Mažgon, Mirko Modrijan, Alojz Mrzel, Matjaž Natek, Franc Pečovnik, Martin Primožič, Fani Romih, Pankrac Semečnik, Malčka Silih, Milan Štimac, Božo Vračko, Lado Zakošek, Ivo Zupanc in Stane Žula.

V nadzornem odboru pa so: Bruno Trebičnik, Vlado Repenšek in Marta Sternad.

Predsedstvo je na prvi seji izvolilo TEODORJA JELENA za predsednika, RUDIJA DELOPSTA za podpredsednika in FRANCA MAŽGONA za tajnika občinskega sindikalnega sveta.

V CELJU RAZSTAVA

RAZVOJ SLOVENSKEGA GLEDALIŠČA

Vsoboto, 2. decembra, so v foyerju Slovenskega ljudskega gledališča Celje, odprli razstavo v čast stoletnice ljubljanskega Dramatičnega društva. Razstavo je odprl nestor celjskega gledališkega življenja mr. ph. Fedor Gradišnik.

Razstavljeni eksponati prikazujejo prve znane fotografije scenskih prizorov, razlagajo škofjeloški pasijon iz leta 1721, uprizoritve slovenskih jezuitskih dijakov iz leta 1657, teritorialno odpirajo gledališko podobo Trsta, Idrije, Škofje Loke, Celja, Maribora in Koroške. Poleg tega pa je zbrana kopica spominskih predmetov in portretov.

Razstava »Temelji slovenskega gledališča« v Celju bo odprta do 15. decembra, dnevno od 9. do 17. ure. Dobro bi bilo, da bi si razstavo ogledala zlasti šolska mladina.

RLV: KRŠITVE DELOVNIH DOLŽNOSTI

Kršili so delovno disciplino

Višje delavsko razsodišče je sredi novembra obravnavalo nekatere kršitve delovnih dolžnosti, ki so jih storili člani delovne skupnosti rudnika lignita Velenje. Na javni ustni disciplinski obravnavi je tričlanski senat zaslišal obdolžene delavce ter priče in nato izrekel ukrepe, v skladu s pravilnikom o odgovornosti delavcev pri rudniku lignita Velenje.

● **BERNARD ZADEL**, kvalificirani kopač pri EE jama — zahod, je bil obdolžen, da je dne 12. oktobra 1967 na nočni izmeni spal s skupino delavcev, ki so delali pri povzemu traku »C« in jih je vse skupaj zalotil nadrejeni vodja oddelka. Vseh šest delavcev je bilo zaradi kršitve varnostnih predpisov kaznovanih z denarnimi kaznimi po pravilniku o mandatnem kaznovanju. Ker so smatrali, da niso prav storili, ker so spali, oziroma dremali na delu, so mandatne kazni več ali manj z razumevanjem sprejeli. Edino Bernard Zadel je zatrjeval, da ni spal in z grobimi žalitvami žalil nadzornika. Ob sprejemu v pisarni obratovodje je z negodovanjem in vpitjem ter hudimi grožnjami in namigovanjem na kasnejši obračun, hudo kršil delovno disciplino.

Višje delavsko razsodišče je na obravnavi z zaslišanjem obdolženca in prič prišlo do prepričanja, da je Bernard Zadel neutemeljeno in skrajno neodgovorno postopal in s svojim ravnanjem povzročal nered in prepir, ter s tem hudo kršil delovno disciplino, čeprav nikakor ni imel razloga za tako postopanje. Izreklo mu je ukrep — **zadnji javni opomin** pred izključitvijo iz delovne organizacije.

● **ANTON LESJAK**, zaposlen v pralnici pri krpanju oblek pri EE zunanji obrat, je prišel na popoldansko izmeno v vinjenem stanju in z vodjem kopalnice prišel v spor glede nastopa dela ter začel glasno vpiti in žaliti delovodjo ter s tem povzročal prepir in nered v delovni organizaciji. Po posredovanju vodje komunalne dejavnosti, Lesjaku niso zaradi pijanosti dovolili nastopiti dela in so ga napotili domov.

Višje delavsko razsodišče je po zaslišanju obdolženca in proučitvi ostalih okoliščin prišlo do prepričanja, da je Lesjak kriv težje kršitve delovne dolžnosti in sicer, da je hotel nastopiti delo v alkoholiziranem stanju, kar je tudi sam priznal ter da je povzročil nered in prepir na delovnem mestu. Izrečen mu je bil ukrep — **javnega opomina**, z namenom, da bo nanj toliko vplival, da v bodoče ne bo storil takih in podobnih kršitev.

● **PETAR BERKENJAČEVIĆ**, zaposlen kot učni kopač pri EE jama — zahod je v letu 1967 bil že večkrat mandatno kaznovan zaradi večkratnih kršitev varnostnih predpisov, vendar kot je izgledalo izrečene kazni nanj niso vzgojno vplivale. Tako je dne 9. in 10. novembra letos spet kršil varnostne predpise in predpise o organizaciji dela ter s tem storil hujšo kršitev delovne dolžnosti. Dne 9. novembra, ko je bil na jutranji izmeni, je že ob 12.15 hotel iz jame, čeprav je čas izvoza šele ob 13. uri. Ko bi moral vodji oddelka pod jaškom pokazati izvozno številko, tega ni storil in mu dejal, da ga nič ne briga in mu izrekel več drugih grožnj. Enako je hotel naslednjega dne 10. novembra ob 12.45 iz jame in mu je bilo tudi to dejanje preprečeno. Berkenjačević je vsekakor skušal izsiljevati predčasen odhod iz jame, poleg tega pa se ni hotel podrejati navodilom nadrejenih starešin. S tem je hudo kršil delovno disciplino ter ni spoštoval ukrepov za varnost pri delu in storil dejanje, ki ovira in onemogoča pravilno delovanje rudnika. Višje gospodarsko sodišče mu je z ozirom na dosedanje kršitve in glede na samo dejanje izreklo ukrep — **zadnjega javnega opomina** pred izključitvijo iz delovne organizacije rudnika lignita Velenje.

— ČAN

MODNI KOTIČEK

Tokrat predstavljamo ekstravagantni model, primeren za novoletno noč. Obleka in pelerina sta iz istega blaga. Okrašeni pa sta z belim krznom. Barva: pastelno modra.